

ŠILUMOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ APSKAITOS ATSKYRIMO IR SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO PRAKTINĖS REKOMENDACIJOS

Parengta pagal Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašą, patvirtintą Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos 2018 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. O3E-470.

IVADAS

Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba) 2018 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. O3E-470 patvirtino Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašą (toliau – Aprašas).

Šis dokumentas – Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo praktinės rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos), parengtas siekiant šių pagrindinių tikslų:

- suteikti rinkos dalyviams metodinę pagalbą prisitaikant prie Aprašo reikalavimų, susijusių su apskaitos atskyrimu ir sąnaudų paskirstymu;
- pateikti praktinius Aprašo nuostatų taikymo pavyzdžius, taip išvengiant galimai skirtingo jų interpretavimo.

Svarbu. Rekomendacijos nepakeičia Aprašo nuostatų, tik paaiškina, kaip jos turi būti taikomos praktiškai. Apskaitos atskyrimas yra vykdomas siekiant Ūkio subjekto ataskaitinio laikotarpio pajamas, sąnaudas ir turtą paskirstyti paslaugoms, atskirai identifikuojant nepaskirstomas sąnaudas.

Žemiau pateikiama rekomenduojama apskaitos atskyrimo veiksmų seka:

1. Centralizuoto šilumos tiekimo sistemų ir paslaugų (produktų) nustatymas.
2. Sąnaudų priskyrimas Apraše nustatytoms grupėms ir pogrupiams.
3. Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetų priskyrimas Apraše nustatytoms grupėms ir pogrupiams.
4. Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetų paskirstymas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams):
 - 4.1. Tiesioginis paskirstymas;
 - 4.2. Netiesioginis paskirstymas;
 - 4.3. Bendrajai veiklai priskirtų turto verčių paskirstymas.
5. Personalo paskirstymas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams).
6. Sąnaudų paskirstymas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams):
 - 6.1. Sąnaudų priskyrimas kategorijoms;
 - 6.2. Tiesioginių sąnaudų paskirstymas;
 - 6.3. Netiesioginių sąnaudų paskirstymas;
 - 6.4. Kogeneracijos sąnaudų atskyrimas;
 - 6.5. Elektros technologinėms ir savo reikmėms sąnaudų atskyrimas;
 - 6.6. Bendrųjų sąnaudų paskirstymas.
7. Pajamų paskirstymas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams).

Apskaitos atskyrimo informacijos kriterijai

Ūkio subjektas, įgyvendindamas apskaitos atskyrimą, privalo vadovautis Aprašo 7 punkte numatytais principais:

- priešastingumo – Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą tiesiogiai arba netiesiogiai turi paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) atitinkamai pagal veiklą ar veiklas, kurios nulėmė tų pajamų uždirbimą, sąnaudų atsiradimą (susiformavimą) ar ilgalaikio turto įsigijimą;
- kaupimo – Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio pajamas ir sąnaudas turi įtraukti į reguliavimo apskaitos sistemą ir paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms (produktams), vadovaudamasis pajamų uždirbimo ir sąnaudų patyrimo faktu bei neatsižvelgdamas į pinigų gavimo ir išmokėjimo faktą;
- objektyvumo – Ūkio subjektas per ataskaitinį laikotarpį uždirbtų pajamų, patirtų sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) turi atlikti nešališkai, nesiekdamas iškreipti bet kurios paslaugos (produkto) ar verslo vieneto ataskaitinio laikotarpio rezultatų (pelno ar nuostolių) ir paveikti reguliavimo apskaitos sistemos informacijos gavėjų priimamų sprendimų;
- pastovumo – Ūkio subjektas skirtingais ataskaitiniais laikotarpiais turi taikyti tą pačią reguliavimo apskaitos sistemą, išskyrus 7.4.1 ir 7.4.2 papunkčiuose numatytus atvejus;
- skaidrumo – Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) turi atlikti taip, kad kiekviename pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymo etape ir galutinėse ataskaitinio laikotarpio suvestinėse būtų galima aiškiai, skaidriai ir nesudėtingai nustatyti Ūkio subjekto pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą pagal verslo vienetus ir paslaugas (produktus). Ūkio subjektas privalo užtikrinti reguliavimo apskaitos sistemos duomenų teisingumą, tikrumą ir įvedimą laiku;
- naudingumo – Ūkio subjektas turi parengti ir taikyti tokią reguliavimo apskaitos sistemą, kurios teikiama informacija būtų išsami, tinkama naudoti ir suprantama tos informacijos gavėjams tiek Ūkio subjekto viduje, tiek už jo ribų;
- patikimumo – Ūkio subjektas turi užtikrinti, kad pateikiama informacija tiksliai atspindėtų Ūkio subjekto finansinę būklę, joje nebūtų klaidų ir nukrypimų nuo teisės aktų reikalavimų.

I SKYRIUS
GALUTINIŲ PASKIRSTYMO CENTRŲ NUSTATYMAS IR SĄNAUDŲ BEI
TURTO PRISKYRIMAS APRAŠE NUSTATYTOMS GRUPĖMS IR
POGRUPIAMS

1. CENTRALIZUOTO ŠILUMOS TIEKIMO SISTEMŲ IR PASLAUGŲ (PRODUKTŲ) NUSTATYMAS

Tikslas	Ūkio subjekto apskaitos atskyrimo sistemoje nustatyti CŠT sistemas ir galutines paslaugas (produktus), kurioms bus paskirstomas ilgalaikis turtas, pajamos ir sąnaudos.
Rezultatas	Ūkio subjekto apskaitos atskyrimo sistemoje kiekvienai valdomai centralizuoto šilumos tiekimo sistemai nustatytas teikiamų paslaugų (produktų) sąrašas.
Reglamentavimas	Aprašo 10-22, 42 ir 43 punktai

1.1. Valdomų CŠT sistemų nustatymas

CŠT sistema – tai integruotas šilumos perdavimo tinklas, prie kurio prijungtuose viename ar keliuose šilumos gamybos šaltiniuose pagaminta šiluma perduodama galutiniams šilumos vartotojams.

Ūkio subjektas parengia valdomų CŠT sistemų sąrašą, nurodo, kurioms iš jų taikomas reikalavimas vykdyti apskaitos atskyrimą, ir pateikia jį Tarybai Reguliavimo apskaitos (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) sistemos (toliau – RAS) apraše kartu su metiniu ataskaitų rinkiniu.

Reikalavimas vykdyti apskaitos atskyrimą netaikomas:

- CŠT sistemoms, kuriose realizuojama mažiau kaip po 10 GWh šilumos per metus;
- CŠT sistemoms, kurių atžvilgiu Reguluojančioji institucija (Taryba arba savivaldybės institucija) yra priėmusi sprendimą dėl neprivalomo apskaitos atskyrimo.

Ūkio subjektas turi papildomai išskirti:

- CŠT sistemas, kuriose veikia nepriklausomi šilumos gamintojai;
- CŠT sistemas, kuriose neveikia nepriklausomi šilumos gamintojai;
- CŠT sistemas, kuriose ūkio subjektas nevaldo šilumos gamybos įrenginių ir visą reikalingą šilumos kiekį įsigyja iš nepriklausomų šilumos gamintojų.

1.2 Paslaugų (produktų) nustatymas

Lentelė 1. Paslaugų (produktų) apibrėžimas

Paslauga (produktas)	Veiklos apibrėžimas
Šilumos (produkto) gamyba: <ul style="list-style-type: none"> • katilinių ir elektrodinių katilinių kolektoriuose; • kogeneracinėse jėgainėse. 	Šilumos generavimas kogeneracinių jėgainių arba katilinių įrenginiuose, deginant kurą (dujas, mazutą, anglis, atliekas, medieną ir kt.).
Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimas:	Ūkio subjekto teikiama paslauga, leidžianti šilumos tiekėjui užtikrinti papildomą galios kiekį ir

<ul style="list-style-type: none"> • katilinių ir elektrodinių katilinių kolektoriuose; • kogeneracinėse jėgainėse. 	<p>trūkstantis rezervinius šilumos gamybos pajėgumus. Priskiriant katilus piko pajėgumų užtikrinimui būtina atsižvelgti į Tarybos 2018 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. O3E-54 patvirtinto Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų aprašo (toliau – Supirkimo tvarka) 7 punkto nuostatą, kad piko pajėgumų užtikrinimui priskirtinas tik galios poreikis, viršijantis 70 proc. maksimalaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos poreikio.</p> <p>Rezervinius šilumos gamybos pajėgumus užtikrinančių šilumos įrenginių bendroji galia negali būti didesnė nei 50 proc. maksimalaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos poreikio arba atitinka konkrečioje centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje veikiančio vieno didžiausio šilumos gamybos įrenginio (katilo) galią. Šilumos gamybos įrenginiais, užtikrinančiais rezervinius šilumos gamybos pajėgumus konkrečioje centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje, šiluma yra gaminama tik Supirkimo tvarkos 25.4.2.5 papunktyje numatytais atvejais.</p> <p><i>Svarbu: Jei Ūkio subjekto CŠT sistemoje nepriklausomi šilumos gamintojai neveikia arba jei ūkio subjektas CŠT sistemoje nevaldo šilumos gamybos įrenginių ir visą reikalingą šilumos kiekį įsigyja iš nepriklausomų šilumos gamintojų, tuomet Ūkio subjektui netaikomas reikalavimas Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto (Aprašo 10.1 papunktis) sąnaudas ir ilgalaikį turtą išskaidyti į priskirtinus Šilumos (produkto) gamybos (Aprašo 10.1.1 papunktis) ir Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo (Aprašo 10.1.2 papunktis) paslaugoms. Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto (Aprašo 10.1 papunktis) sąnaudas ir ilgalaikį turtą Ūkio subjektas nurodo Šilumos (produkto) gamybos paslaugoje (Aprašo 10.1.1 papunktis). Šilumos gamybos įrenginius valdantiems ūkio subjektams yra taikomi Aprašo 24.4.7 ir 41.21 papunkčiuose nustatyti ribojimai¹.</i></p>
<p>Šilumos perdavimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemos tinklais</p>	<p>Šilumos perdavimas nuo šilumos generavimo šaltinių iki galutinio vartotojo pastatų (šilumokaičių), palaikant nustatytus techninius kokybės parametrus.</p>
<p>Balansavimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje</p>	<p>Šilumos balanso šilumos sistemoje stebėsena ir, esant poreikiui, šilumos kiekio sistemoje balansavimas. Ši</p>

¹ Aprašo 12.2 papunktis.

	paslauga naudojama tik pajamoms atskirti, t. y. sąnaudos ir turtas šiai paslaugai neskirstomi. Ši paslauga vykdoma tose CŠT sistemose, kuriose veikia nepriklausomi šilumos gamintojai.
Mažmeninis aptarnavimas	Sąskaitų, mokėjimo pranešimų apie suvartotą šilumą parengimas ir pateikimas vartotojams, šilumos suvartojimas bei mokėjimų apskaita, vartotojų informavimas bei kita su mažmeniniu aptarnavimu susijusi veikla.
Karšto vandens tiekimas (ruošimas ir vartotojų mažmeninis aptarnavimas)	Centralizuotai paruošto karšto vandens pristatymas ir pardavimas karšto vandens vartotojams.
Karšto vandens temperatūros palaikymas	Procesas, kurio metu šiluma perduodama per karšto vandens sistemą, užtikrinant karšto vandens temperatūros palaikymą ir buto pagalbinių patalpų (vonių ir tualetų) sanitarines higienos sąlygas. Ši paslauga naudojama tik tarpiniam pajamų identifikavimui iš sąskaitų vartotojams. Pagal priešastingumo principą, sąnaudos ir pajamos turėtų būti atvaizduojamos prie šilumos tiekimo veiklos pajamų.
Karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimas	Atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimas, tinkamos jų techninės būklės ir nustatymo matavimų tikslumo užtikrinimas, patikros organizavimas.
Neatsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų aptarnavimo veikla	Daugiabučių namų butuose ar kitose patalpose įrengtų šilumos skaitiklių arba daliklių įrengimas bei eksploatavimas.
Pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų einamoji priežiūra	Pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų prevencinė priežiūra, korekcinė priežiūra ir avarijų likvidavimas, apimantys pastato šildymo ir karšto vandens sistemos kontrolės ir parametrų reguliavimo, techninės apžiūros ir būsenos atkūrimo veiksmus.
Pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų rekonstrukcija	Pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų remonto darbai, priskiriami statinio kapitaliniam remontui arba statinio paprastajam remontui, priklausomai nuo šių darbų sudėties, siekiant atitikti daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos privalomuosius reikalavimus.
Prekyba apyvartiniais taršos leidimais ir su ja susijusi veikla	Prekyba apyvartiniais taršos leidimais ir su ja susijusi veikla.
Kita reguliuojama veikla	Veikla, reguliuojama pagal kitus Lietuvos Respublikos įstatymus (pvz., elektros gamyba).
Nereguluojama veikla	Kita ūkio subjekto veikla, nepatenkanti į kitus verslo vienetus ir nereguluojama pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

2. SĄNAUDŲ PRISKYRIMAS APRAŠE NUSTATYTOMS GRUPĖMS IR POGRUPIAMS

Tikslas	Perkelti buhalterinės apskaitos sąnaudų informaciją į reguliavimo apskaitos sistemą.
Rezultatas	Užpildytas Aprašo 5 priedo stulpelis „Sąnaudos iš viso“.
Reglamentavimas	Aprašo 27 ir 28 punktai.

Nustačius galutinius paskirstymo centrus (paslaugas ir CŠT sistemas), toliau vykdomas sąnaudų priskyrimas Apraše nustatytoms grupėms ir pogrupiams, nurodytiems Aprašo 5 priede.

Svarbu. Nusidėvėjimo sąnaudų atveju naudojama ne buhalterinės apskaitos informacija, bet pagal Aprašo 4 priede nustatytus nusidėvėjimo normatyvus apskaičiuotas turto nusidėvėjimas.

Jei vienoje Didžiosios knygos (toliau - DK) sąskaitoje apskaitomos sąnaudos turi būti priskirtos keliems Apraše numatytiems pogrupiams, priskyrimas gali būti vykdomas žemiau nurodytais būdais:

- Tikslinant buhalterinės apskaitos sąskaitų planą taip, kad jis atitiktų reguliavimo apskaitos poreikius (pvz., DK sąskaitą išskaidant į kelias sąskaitas); arba
- Įvedant papildomus požymius (dimensijas) pirminiams apskaitos įrašams registruoti taip, kad sąnaudų priskyrimą būtų galima realizuoti analitinių ataskaitų pagalba; arba
- Laikotarpio pabaigoje, remiantis pirminiais apskaitos įrašais, išskaidant DK sąskaitos sumą pagal reguliavimo apskaitos poreikius.

Pavyzdys. Įmonė A buhalterinėje apskaitoje vienoje sąnaudų sąskaitoje „Remonto sąnaudos“ apskaito visas turto einamojo remonto sąnaudas. Aprašas reikalauja sąnaudas paskirstyti bent į Gamybos objektų, Tinklų, Šilumos punktų arba kitų objektų einamojo remonto sąnaudų pogrupius (Aprašo 5 priedas). Įmonė gali:

- sąskaitų plano sąskaitai „Remonto sąnaudos“ sukurti keturias žemesnio lygio sąskaitas „Gamybos objektų remonto sąnaudos“, „Tinklų remonto sąnaudos“, „Šilumos punktų remonto sąnaudos“, „Kitų objektų einamojo remonto sąnaudos“; arba
- sukurti papildomą požymį „Remonto objektas“ ir kiekvieną kartą registruojant remonto sąnaudas priskirti jas vienam iš keturių tipų „Gamybos objektai“, „Tinklai“, „Šilumos punktai“ arba „Kiti objektai“; arba
- laikotarpio pabaigoje, vadovaujantis pirminiais dokumentais, išskirstyti sąskaitoje „Remonto sąnaudos“ užregistruotas sąnaudas į Apraše nustatytus pogrupius (efektyvu tik tuomet, kai remonto sąnaudų apimtys ir dokumentacijos kiekiai nereikšmingi).

Ūkio subjektas RAS apraše pateikia buhalterinės apskaitos sąskaitų plano (pateikiamo kartu su RAS aprašu) sąsają su Aprašo sąnaudų pogrupiais detalizavimą, nurodydamas, kaip buhalterinės sąskaitos priskiriamos konkrečioms Aprašo sąnaudų pogrupiams.

3. ILGALAIKIO MATERIALIOJO IR NEMATERIALIOJO TURTO VIENETŲ PRISKYRIMAS APRAŠE NUSTATYTOMS GRUPĖMS IR POGRUPIAMS

Tikslas	<ul style="list-style-type: none">• Parengti ilgalaikio turto sąrašą ir suskirstyti ilgalaikio turto vienetus į Apraše numatytas grupes ir pogrupius;• Pateikti kiekvieno ilgalaikio turto vieneto (įskaitant pardavimus, nurašymus, perkainojimus per laikotarpį) finansinę informaciją.
Rezultatas	Užpildytas Aprašo 2 priedas.
Reglamentavimas	-

Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetų priskyrimas turto grupėms ir pogrupiams vykdomas susiejant kiekvieną ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto sąraše esantį vienetą su Aprašo 2 priede numatytomis turto grupėmis ir pogrupiais. Vėliau ši informacija naudojama turto vertėms ir nusidėvėjimo sąnaudoms atskleisti pagal turto grupes ir pogrupius.

3.1. Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetų sąrašo parengimas

Ūkio subjektas kiekvieną turto vienetą priskiria Aprašo 2 priede nurodytoms turto grupėms ir pogrupiams. Priskyrimas vykdomas vadovaujantis šiomis taisyklėmis:

- Į sąrašą įtraukiami visi turto vienetai, kuriuos ūkio subjektas valdė ataskaitinio laikotarpio pradžioje ir įgijo ataskaitinio laikotarpio metu, t. y. įtraukiamas ir ataskaitinio laikotarpio metu parduotas arba nurašytas turtas.
- Kiekvienas turto vienetas priskiriamas pogrupiui atsižvelgiant į jo naudojimo paskirtį ir pobūdį.
- Kiekvienas turto vienetas priskiriamas tik vienam turto pogrupiui.
- Koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos būdu valdomas turtas, naudojamas veikloje, priskiriamas turto grupėms ir pogrupiams kaip ir kitas turtas, Aprašo 2 priedo „(g)“ stulpelyje žymint „K“ raide.
- Bendrai paskirstomas (administracinis) turtas Aprašo 2 priedo „(f)“ stulpelyje žymimas „B“ raide.

3.2. Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetų informacijos pateikimas

Ūkio subjektas pateikia informaciją apie kiekvieno turto vieneto vertę pagal lėšų šaltinius (pvz., nuosavos lėšos, Europos Sąjungos parama), vertės pokytį ir nusidėvėjimo sąnaudas atitinkamo laikotarpio pradžioje, laikotarpio metu ir laikotarpio pabaigoje pagal Aprašo 2 priedą. Informacija pateikiama vadovaujantis šiomis taisyklėmis:

- Turto įsigijimo savikaina vertinama pagal buhalterinėje apskaitoje registruotą turto įsigijimo vertę.
- Skaičiuojant ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudas, privaloma taikyti Apraše nustatytą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį (Aprašo 4 priedas) ir tiesiogiai proporcingą nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo metodą. Parengus ilgalaikį turtą naudoti (pradėjus eksploatuoti), jo nusidėvėjimas turi būti pradedamas skaičiuoti nuo kito mėnesio 1 dienos. Jei Aprašo 4 priede ilgalaikio turto vienetais nėra nustatyto ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpio ir Tarybos atskiru nutarimu suderintų Ūkio subjekto ilgalaikio turto grupių nusidėvėjimo (amortizacijos) laikotarpių, tai Ūkio subjektas visą ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laiką turi pasirinkti ir taikyti ekonomiškai

pagrįstą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį. Ūkio subjektai, kurie koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos sutartį yra sudarę iki 2008 m. kovo 15 d., taiko koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos sutartyje numatytą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį ir nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo metodą.

- Kai ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimas ar remontas pailgina turto naudingo tarnavimo laiką ir (ar) pagerina jo naudingąsias savybes ir šių darbų verte didinama ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina ir (ar) patikslinamas turto naudingo tarnavimo laikas, ilgalaikio turto vertė ir (ar) ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laikas koreguojamas Verslo apskaitos standartuose arba Tarptautiniuose apskaitos standartuose nustatyta tvarka.
- Kai Ūkio subjekto įstatinis kapitalas didinamas turtiniu įnašu, Ūkio subjektas, skaičiuodamas šio ilgalaikio turto vienetų nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas, gali taikyti kitoki, nei Aprašo 4 priede nustatytą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) laikotarpį. Taryba gali nustatyti kitą nei Ūkio subjekto numatomą taikyti ilgalaikio turto vieneto nusidėvėjimo laikotarpį. Tarybai nustačius kitą ilgalaikio turto vieneto nusidėvėjimo laikotarpį, Ūkio subjektas, skaičiuodamas nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas, privalo taikyti Tarybos nustatytą ilgalaikio turto vieneto nusidėvėjimo (amortizacijos) laikotarpį. Ūkio subjektui nepateikus informacijos ar dokumentų, kuriais remiantis Ūkio subjektas planuoja taikyti kitoki negu Aprašo 4 priede nustatytą nusidėvėjimo (amortizacijos) laikotarpį, taikomas Aprašo 4 priede nustatytas nusidėvėjimo (amortizacijos) laikotarpis.
- Vertinant nudėvėtiną turto vertę, turto įsigijimo savikaina mažinama reguliuojamosioms veikloms draudžiamo priskirti turto vertėmis. Reguluojamosioms veikloms draudžiamo priskirti turto nusidėvėjimo sąnaudos nurodomos 2 priedo (ai) stulpelyje ir 5 priedo „Nepaskirstomosios sąnaudos“ stulpelyje.

3.3. Aprašo 2 priedo pildymas

(c) stulpelio (Taikymo kainoje data) pildymas:

- Šis stulpelis pildomas tik tiems turto vienetams, kurie buvo įsigyti vykdant investicijas iki 2018 m. gruodžio 31 d., ir kuriems galioja reikalavimas nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas pradėti skaičiuoti nuo turto įtraukimo į kainą datos.

(h) stulpelio (Suderinimo data ir nutarimo Nr.) pildymas:

- Šiame stulpelyje nurodoma investicijų suderinimo su Taryba data ir nutarimo (protokolinio sprendimo) numeris.
- Iki investicijų derinimo pradžios (2003 m. liepos 1 d.) pradėto eksploatuoti turto langelyje turėtų būti nurodoma „IKI20030701“.
- Nuo investicijų derinimo pradžios (2003 m. liepos 1 d.) pradėto eksploatuoti turto langelyje turėtų būti nurodoma investicijų suderinimo su Taryba data ir nutarimo (protokolinio sprendimo) numeris. Tais atvejais, kai įmonė negali identifikuoti investicijų suderinimo su Taryba datos ir nutarimo (protokolinio sprendimo) numerio langelyje turėtų būti nurodoma „N“.

(ah) stulpelio („Metinis nusidėvėjim. (leidžiamos priskirti turto vertės)“) pildymas:

- Stulpelio suma turi atitikti RVA 5 priedo „Nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos“ sąnaudų grupės tiesioginių, netiesioginių ir bendrųjų sąnaudų kategorijų sumą.

(ai) stulpelio („Metinis nusidėvėjim. (draudžiamos priskirti turto vertės)“) pildymas:

- Stulpelio suma turi atitikti RVA 5 priedo „Nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos“ sąnaudų grupės nepaskirstomų sąnaudų kategorijai priskirtų sąnaudų apimtį.

RVA 2 priedo dalies „Leidžiamos priskirti turto likutinės vertės paskirstymas“ pildymas:

- Šioje ataskaitos dalyje paskirstoma leidžiama priskirti turto likutinė vertė (nurodyta (az) stulpelyje „Nudėvėtina likutinė vertė (leidžiamos priskirti turto vertės)“) paslaugoms.

4. ILGALAIKIO MATERIALIOJO IR NEMATERIALIOJO TURTO VIENETŲ PASKIRSTYMAS VERSLO VIENETAMS IR PASLAUGOMS (PRODUKTAMS)

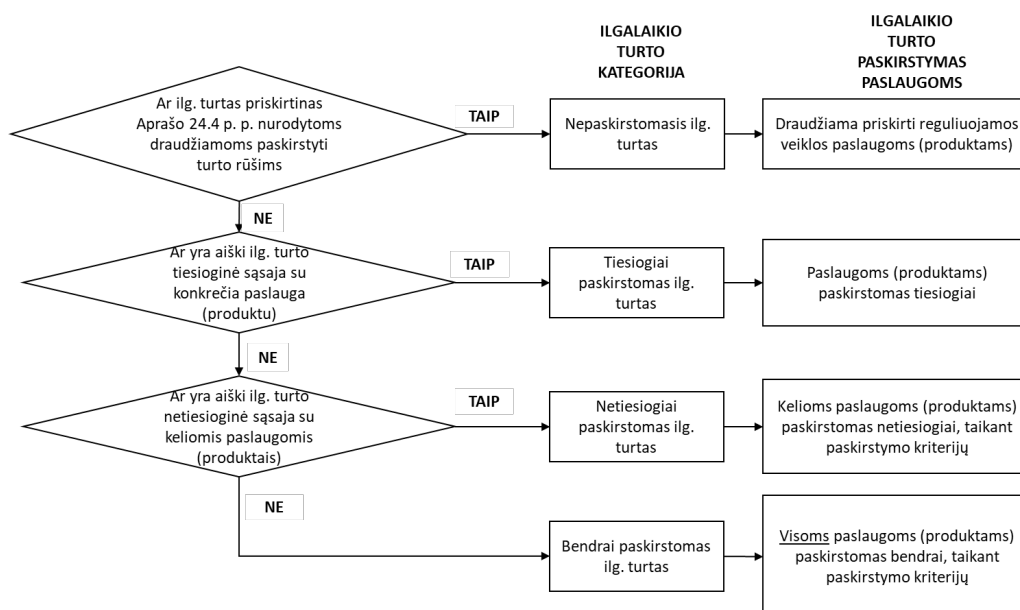
Tikslas	Paskirstyti ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetų vertę paslaugoms (produktams).
Rezultatas	Aprašo 2 priedas.
Reglamentavimas	Aprašo 10, 24 – 26 punktai.

Ūkio subjektas kiekvieną ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto vienetą (jo vertę) turi priskirti teikiamoms paslaugoms (produktams). Priskyrimas vykdomas šia tvarka:

- kai ilgalaikis turtas yra naudojamas konkrečiai paslaugai (produktui) teikti ar konkretaus verslo vieneto veiklai užtikrinti, ilgalaikio turto vertę Ūkio subjektas turi tiesiogiai priskirti konkrečiai paslaugai (produktui) ar konkrečiam verslo vienetui (žr. Rekomendacijų 4.1 papunktį);
- kai ilgalaikis turtas yra susijęs su keliais verslo vienetais ar keliomis paslaugomis (produktais), jo vertė paskirstoma netiesiogiai atitinkamiems verslo vienetams pagal tai, kokia apimtimi ilgalaikis turtas naudojamas verslo vieneto veikloje ar paslaugos (produkto) teikimo veikloje, naudojant ekonomiškai pagrįstus paskirstymo kriterijus ir laikantis Aprašo 7 punkte nurodytų principų (žr. Rekomendacijų 4.2 papunktį);
- kai ilgalaikis turtas yra naudojamas bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), šio ilgalaikio turto vertę Ūkio subjektas turi paskirstyti verslo vienetams ar paslaugoms (produktams) naudojant atitinkamus ilgalaikio turto paskirstymo kriterijus; (žr. Rekomendacijų 4.3 papunktį).

Paskirstymo proceso schema pateikiama sekančiame paveiksle (Pav.1).

Pav. 1. Ilgalaikio turto paskirstymo proceso schema

4.1. Tiesioginis paskirstymas

Ūkio subjektas turto vienetų, kurie naudojami vienai paslaugai vienoje CŠT sistemoje teikti, vertę priskiria konkrečiai paslaugai konkrečioje CŠT sistemoje.

Pavyzdys | Įmonės A (kurios CŠT sistemose neveikia NŠG) katilas (vertė laikotarpio pabaigoje - 270.000 Eur) naudojamas vienai paslaugai - šilumos gamybai - teikti, vamzdynas (190.000 Eur) naudojamas teikiant šilumos perdavimo paslaugą. Jų vertė priskiriama:

- šilumos gamybos (Šilumos gamybos verslo vieneto (toliau - VV) paslaugai - 270.000 Eur;
- šilumos perdavimo (Šilumos perdavimo VV) paslaugai - 190.000 Eur.

Svarbu. Ūkio subjektas šilumos gamybos įrenginius priskiria tiesiogiai paslaugoms atskiroje CŠT sistemoje toliau nurodyta tvarka ir eiliškumu, mažiausiomis sąnaudomis užtikrinančius patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams.

4.2. Netiesioginis paskirstymas

Turto vienetų, naudojamų kelioms paslaugoms teikti arba veikloje, susijusioje su paslaugų teikimu, vertė priskiriama paslaugoms netiesiogiai, naudojant tarpinius sąnaudų centrus, toliau nurodyta tvarka:

- Sąnaudų centrų nustatymas;
- Paskirstymo kriterijų nustatymas;
- Paskirstymo kriterijų reikšmių nustatymas;
- Turto verčių priskyrimas paslaugoms.

4.2.1. Sąnaudų centrų nustatymas

Sąnaudų centro paskirtis - sukaupti homogeniškus pagal panaudojimo paskirtį turto vienetams tam, kad vėliau to paties paskirstymo kriterijaus pagalba būtų galima visų konkrečiam sąnaudų centrui priskirtų turto vienetų vertes paskirstyti paslaugoms (produktams).

Pavyzdys Gedimų šalinimo veiklas įmonėje vykdo remonto padalinys, aptarnaujantis padalinius, tiesiogiai teikiančius šilumos gamybos ir šilumos perdavimo paslaugas. Visi remonto padaliniai priskirti turto vienetai priskiriami „gedimų šalinimo“ sąnaudų centrui. Vėliau šiam sąnaudų centrui priskirto turto bendra vertė bus paskirstyta šilumos gamybos ir šilumos perdavimo paslaugoms pagal ataskaitinio laikotarpio remonto padalinio darbuotojų darbo laiko, skirtą šilumos gamybos ir šilumos perdavimo gedimams šalinti, proporciją.

Ūkio subjektas atskirai vertina kiekvieno turto vieneto panaudojimo paskirtį ir nustato tarpinį sąnaudų centrą, kuris bus naudojamas to turto vieneto vertei paskirstyti paslaugoms.

Sąnaudų centras pasirenkamas iš Aprašo 34 punkte numatytų sąnaudų centrų.

Lentelė 2. Sąnaudų centrai pagal Aprašo 34 punktą

Sąnaudų centras (veiklų grupė)	Paaiškinimas
Infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklų grupė	Ūkio subjekto infrastruktūros valdymą atliekanti funkcija (padalinys), pvz., technikos skyrius, automatikos tarnyba, statinių priežiūros tarnyba. Tipinės veiklos: įrenginių, automatizacijos ir valdymo priemonių bei ryšių įrangos eksploatavimas, įrenginių matavimų ir bandymų atlikimas, pastatų priežiūra ir eksploatavimas.
Infrastruktūros plėtros veiklų grupė	Ūkio subjekto infrastruktūros plėtrą (naujų objektų statybą ir rekonstrukciją) planuojanti funkcija (padalinys), pvz., investicijų valdymo skyrius, strategijos skyrius, planavimo skyrius. Tipinės veiklos: investicijų planavimas, investicinių planų rengimas, statybos ir rekonstrukcijos darbų vykdymo organizavimas.
Gedimų šalinimo veiklų grupė	Gedimo šalinimo veiklą atliekanti funkcija (padalinys), pvz., remonto skyrius, dispečerinė. Tipinės veiklos: eksploatuojamų objektų ir įrenginių operatyvi priežiūra, šilumos vartojimo sistemų darbo sutrikimų ir defektų šalinimas, vartotojams tiekiamos šilumos režimų išlaikymas ir parametrų kontrolė.
Paslaugų teikimo veiklų grupė	Paslaugų teikimą išorės klientams atliekanti funkcija (padalinys), pvz., abonentų aptarnavimo tarnyba. Tipinės veiklos: šilumos ūkio paruošimo šildymo sezonui, hidraulinių bandymų ir plovimų pagal vartotojų užsakymus organizavimas, pastatų šildymo ir karšto vandens tiekimo sistemų aptarnavimas, šildymo sistemų inventorizacijos klausimų sprendimas, skaitiklių rodmenų deklaravimas, apskaitos prietaisų aptarnavimas, naujų vartotojų pajungimo iniciavimas, vartotojų paraiškų dėl atsijungimo nuo CŠT sistemos nagrinėjimas, šilumos tiekimo techninių sąlygų rengimas.
Klientų aptarnavimo veiklų grupė	Klientų aptarnavimą atliekanti funkcija (padalinys), pvz., klientų aptarnavimo tarnyba. Tipinės veiklos: šilumos ir karšto vandens pirkimo-pardavimo sutarčių sudarymas su vartotojais, klientų aptarnavimas (informacija apie sąskaitas, sutarčių sudarymas, vartotojų skundų ir prašymų registravimas).
Atsiskaitymų ir apskaitos veiklų grupė	Atsiskaitymų su klientais apskaitą atliekanti funkcija, pvz., klientų aptarnavimo skyrius, atsiskaitymų skyrius. Tipinės veiklos: sąskaitų vartotojams formavimas, mokėjimų kontrolė, skolų išieškojimas.
Transporto valdymo veiklų grupė	Ūkio subjekto transporto priemonių priežiūrą atliekanti funkcija (padalinys). Tipinės veiklos: transporto priemonių ir mechanizmų eksploatavimas ir priežiūra, krovinių gabenimas, darbuotojų pervežimas, krovinių pakrovimo ir iškrovimo darbai, žemės ir grunto kasimo bei lyginimo darbai.
Materialinio aprūpinimo veiklų grupė	Ūkio subjekto materialinį aprūpinimą atliekanti funkcija, pvz., pirkimų skyrius.

	Tipinės veiklos: prekių, paslaugų ir darbų pirkimo dokumentų rengimas, pirkimų vykdymas, sutarčių rengimas, pirkimo sutarčių vykdymo kontrolė.
Personalo valdymo veiklų grupė	Ūkio subjekto personalo paiešką, apskaitą ir valdymą atliekanti funkcija, pvz., Personalo skyrius. Tipinės veiklos: darbuotojų paieška ir atranka, personalo apskaita, darbuotojų rengimo, perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo organizavimas.
Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklų grupė (pagal Aprašo 12.1 papunktį)	Šilumos gamyba bei šilumos poreikio piko ir rezervinių pajėgumų užtikrinimas, kai ūkio subjekto centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje veikia nepriklausomi šilumos gamintojai, išskyrus Aprašo 12.2 papunktyje nurodytą atvejį, kai ūkio subjekto centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje nepriklausomi šilumos gamintojai neveikia arba jei ūkio subjektas centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje nevaldo šilumos gamybos įrenginių ir visą reikalingą šilumos kiekį įsigyja iš nepriklausomų šilumos gamintojų.
Kita	Kitos ūkio subjekto funkcijos, neatitinkančios aukščiau aprašytų paskirstymo centrų aprašymo.

Esant poreikiui, kiekvienas iš anksčiau išvardytų sąnaudų centrų (veiklų grupių) gali būti skaidomas į vidaus veiklų grupes, pvz., Atsiskaitymų ir apskaitos veiklos grupėje išskiriant Sąskaitų išrašymo ir derinimo ir Skolų derinimo ir išieškojimo vidaus veiklų grupes (Aprašo 35 punktas). Toks detalizavimas rekomenduojamas tuo atveju, kai:

- paskirstymo centrui priskiriamas veiklas atlieka atskiri įmonės struktūriniai padaliniai; ir (arba)
- yra poreikis tam pačiam paskirstymo centrui priskirto turto vertes skirstyti paslaugoms, naudojant skirtingus paskirstymo kriterijus (žr. Rekomendacijų 4.2.2 papunktį).

Pavyzdys. Įmonėje infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklas atlieka trys padaliniai: Automatikos skyrius, Elektrotechnikos skyrius ir Statinių priežiūros skyrius. Tokiu atveju rekomenduojama detalizuoti Infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos paskirstymo centrą sukuriant tris vidines veiklų grupes kiekvienam padaliniui. Atitinkamai kiekvienam padaliniui nustatomas atskiras paskirstymo kriterijus.

4.2.2. Paskirstymo kriterijų nustatymas

Ūkio subjektas kiekvienam sąnaudų centrui nustato paskirstymo kriterijus, kurių pagalba turto vertės bus paskirstytos paslaugoms (produktams).

Nustatant turto vertės paskirstymo kriterijus siekiama, kad paskirstymo kriterijus kuo tiksliau atspindėtų priežastingumo ryšį tarp paslaugos ir tai paslaugai teikti naudojamo turto vertės. Netiesiogiai ir bendrai paskirstomo ilgalaikio turto ir susijusių sąnaudų paskirstymas Tarybai teikiamose metinėse ataskaitose turi būti atliekamas atsižvelgiant į turto naudojimą ir sąnaudų susidarymo priežastis per visą ataskaitinį laikotarpį, o ne ataskaitinio laikotarpio mėnesį.

Kadangi ūkio subjektai teikia duomenis Tarybai už vienerių metų ataskaitinį laikotarpį, tiek ilgalaikio turto vieneto vertės, tiek ir sąnaudų paskirstymo kriterijus turi atspindėti, kuriems verslo vienetams ar paslaugoms (produktams) ilgalaikis turtas buvo faktiškai naudojamas ir sąnaudos buvo faktiškai patirtos per visą ataskaitinių metų laikotarpį, o ne gruodžio/paskutinį ataskaitinio laikotarpio mėnesį.

Aprašo 45 punkto nuostata, kad ūkio subjektas turi suformuoti ir naudoti tokią reguliavimo apskaitos sistemą, kuri leistų, pasibaigus einamojo ataskaitinio laikotarpio ketvirčiui,

reguliuojančiosios institucijos reikalavimu per 30 darbo dienų pateikti reguliavimo apskaitos sistemos informaciją už pasibaigusią einamojo ataskaitinio laikotarpio dalį, reiškia, kad Tarybai paprašius reguliavimo apskaitos sistemos informacijos už ataskaitinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki kovo 31 d., ūkio subjektas netiesiogiai ir bendrai paskirstomo ilgalaikio turto ir sąnaudų paskirstymą turėtų atlikti, atsižvelgdamas į paskirstymo kriterijų reikšmes per visą laikotarpį nuo sausio 1 d. iki kovo 31 d., o ne atsižvelgiant tik į kovo mėnesio paskirstymo kriterijų reikšmes. Atitinkamai, Tarybai paprašius reguliavimo apskaitos sistemos informacijos už ataskaitinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki rugsėjo 30 d. ūkio subjektas netiesiogiai ir bendrai paskirstomo ilgalaikio turto ir sąnaudų paskirstymą turėtų atlikti, atsižvelgdama į paskirstymo kriterijų reikšmes per visą laikotarpį nuo sausio 1 d. iki rugsėjo 30 d., o ne atsižvelgiant tik į rugsėjo mėnesio paskirstymo kriterijų reikšmes².

Pavyzdys. Personalo valdymo sąnaudų centrui priskirto turto vertė gali būti skirstoma atsižvelgiant į šios veiklų grupės aptarnaujamoms paslaugoms priskirtų pareigybių skaičių, t. y. kuo daugiau pareigybių priskirta konkrečiai paslaugai, tuo daugiau resursų, tarp jų ir turto, turi būti skiriama šiai paslaugai aptarnauti.

Svarbu: nustatant paskirstymo kriterijus būtina įvertinti praktines galimybes surinkti informaciją apie paskirstymo kriterijų skaitines reikšmes ir įvertinti su tuo susijusius kaštus bei naudą (žr. Rekomendacijų 4.2.3 papunktį).

Toliau lentelėje pateikiami rekomenduojami paskirstymo kriterijai pagal kiekvieną Apraše numatytą sąnaudų centrą. Ūkio subjektas gali taikyti vieną iš rekomenduojamų arba savo pasirinktą ekonomine, technine logika pagrįstą paskirstymo kriterijų.

Lentelė 3. Paskirstymo kriterijai

Sąnaudų centras	Paskirstymo kriterijus	Paaškinimas
Infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklų grupė	Aptarnaujamoms paslaugoms tiesiogiai priskirta turto vertė	Ilgalaikio turto, priskirto tiesiogiai kiekvienai paslaugai (produktui), kurią aptarnauja paskirstymo centras, vertė (įskaitant turto vertę, nepaskirstomą reguliuojamiems verslo vienetams): <i>Pvz., infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklų grupė aptarnauja padalinius, teikiančius šilumos gamybos ir perdavimo paslaugas. Šilumos gamybai tiesiogiai priskirto turto vertė 700 tūkst. Eur, šilumos perdavimui - 300 tūkst. Eur. Atitinkamai, infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklų grupei priskirto turto vertė bus paskirstyta šilumos gamybai ir perdavimui santykiu 70/30.</i>
Infrastruktūros plėtros veiklų grupė	Planuojamų investicijų vertė	Ataskaitinio laikotarpio ūkio subjekto investicijų plane nurodytų investicijų priskyrimo paslaugoms (produktams) proporcija.

² Tarybos 2019 m. rugpjūčio 30 d. raštas Nr. R2-(EA)-1962, Tarybos 2020 m. vasario 11 d. raštas Nr. R2-(EA)-735

		<i>Pvz., Investicijų plane Šilumos gamybos VV investicijų vertė 800 tūkst. Eur, šilumos perdavimo VV - 200 tūkst. Eur. Atitinkamai, infrastruktūros plėtros veiklų grupei priskirto turto vertė bus paskirstyta šilumos gamybai ir perdavimui santykiu 80/20.</i>
Gedimų šalinimo veiklų grupė	Pašalintų gedimų skaičius, priimtų iškvietimų skaičius, ūkio būdu įvykdytų remontų vertė.	Pašalintų gedimų, susijusių su kiekviena paslauga (produktu), skaičius; Priimtų iškvietimų, susijusių su kiekviena paslauga (produktu), skaičius; Ūkio būdu įvykdytų remontų darbų, susijusių su kiekviena paslauga (produktu), vertė.
Paslaugų teikimo veiklų grupė	Įvykdytų užsakymų skaičius, naujų klientų skaičius.	Su kiekviena paslauga susijusių įvykdytų užsakymų skaičius; Kiekvienos paslaugos naujų klientų skaičius per laikotarpį.
Klientų aptarnavimo veiklų grupė	Klientų skaičius, operacijų skaičius, atsakytų paklausimų skaičius.	Kiekvienos paslaugos klientų skaičius; Su kiekviena paslauga susijusių operacijų (sudarytų sutarčių, išrašytų sąskaitų ir kt.) skaičius; Su kiekviena paslauga susijusių atsakytų paklausimų skaičius.
Atsiskaitymų ir apskaitos veiklų grupė	Skolų skaičius, skolų vertė, klientų skaičius,	Skolų, susidariusių už kiekvienos paslaugos teikimą, skaičius; Skolų, susidariusių už kiekvienos paslaugos teikimą, vertė; Klientų, skolingų už kiekvienos paslaugos teikimą, skaičius.
Transporto valdymo veiklų grupė	Tiesiogiai paslaugoms (produktams) priskirto transporto vertė	Ilgalaikio turto transporto pogrupio vienetų, priskirtų tiesiogiai kiekvienai paslaugai (produktui), kurią aptarnauja paskirstymo centras, vertė.
Materialinio aprūpinimo veiklų grupė	Aptarnaujamoms paslaugoms (produktams) tiesiogiai priskirta sąnaudų vertė	Aptarnaujamoms paslaugoms (produktams) tiesiogiai priskirta sąnaudų (išskyrus IX, X, XI sąnaudų grupes pagal Aprašo 5 priedą) vertė.
Personalo valdymo veiklų grupė	Pareigybių skaičius	Pareigybių, tiesiogiai priskirtų kiekvienai paslaugai (produktui), skaičius laikotarpio pabaigoje (žr. Rekomendacijų 5 punktą).
Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklų grupė (pagal Aprašo 12.1 papunktį)	Priskirtų įrengimų tiesiogiai priskirta sąnaudų vertė, pagaminta šiluma, instaliuota galia	Rezervinius šilumos gamybos pajėgumus užtikrinančių šilumos įrenginių bendroji galia negali būti didesnė nei 50 proc. maksimalaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos poreikio arba atitinka konkrečioje centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje veikiančio vieno didžiausio šilumos gamybos įrenginio (katilo) galią

		(Supirkimo tvarkos 10 punkto reikalavimai), šilumos generavimo įrenginius (įskaitant ir dūmų ekonomaizerius), kurių galia neviršija 70 proc. maksimalaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos poreikio, ūkio subjektas turi priskirti Šilumos (produkto) gamybos paslaugai (Aprašo 10.1.1 papunktis) (neskaidant šilumos generavimo įrenginių vertės). Šilumos generavimo įrenginius (įskaitant ir dūmų ekonomaizerius), kurių galia neviršija šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinių šilumos gamybos pajėgumų poreikio (išskyrus atvejus, kai ir rezervinių šilumos gamybos pajėgumų ribojimas neužtikrintų būtinų sąnaudų saugiam ir patikimam šilumos tiekimui), kurių nustatymas reglamentuojamas Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų apraše, Ūkio subjektas turi priskirti Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo paslaugai (Aprašo 10.1.2 papunktis) (neskaidant šilumos generavimo įrenginių vertės).
Kita	Darbo laikas	Kitą veiklą atliekančių darbuotojų darbo laikas, skirtas kiekvienai paslaugai (produktui) aptarnauti.

4.2.3. Paskirstymo kriterijų reikšmių nustatymas

Skaitinės paskirstymo kriterijų reikšmės turi būti nustatomos periodiškai kiekvieno ataskaitinio laikotarpio pabaigoje. Ūkio subjektas turi teisę pasirinkti vieną iš šių paskirstymo kriterijų skaitinių reikšmių nustatymo būdų:

- Nuolat kaupti faktines paskirstymo kriterijų reikšmes, jų tikslumą ir teisingumą užtikrinant ūkio subjekto atliekamomis kontrolės procedūromis;
- Taikyti vadovybės nustatytas paskirstymo kriterijų reikšmes, pagrįstas periodiniais (ne rečiau kaip kartą per ataskaitinį laikotarpį) paskirstymo kriterijų reikšmių įvertinimais.

Jei Reguluojančioji institucija pareikalauja pateikti tarpinę atskaitomybę ataskaitinio laikotarpio metu, kai dar nėra atliktas periodinis paskirstymo kriterijų reikšmių nustatymas, jis atliekamas prieš teikiant tarpinę atskaitomybę.

Pavyzdys A. Įmonės remonto funkcijos darbuotojai nuolat pildo darbo laiko apskaitos žiniaraščius, kuriuose registruoja darbo laiką, skirtą atitinkamoms paslaugoms aptarnauti. Per ataskaitinį laikotarpį jie dirbo 2.400 val., iš kurių 1.800 val. buvo skirta šilumos gamybos įrenginiams aptarnauti, 400 val. - perdavimo tinklo remontui, 200 val. - administracijos pastatui tvarkyti.

Atitinkamai šilumos gamybos paslaugai bus priskirta 1800/2400 remonto padalinio turto vertės, šilumos perdavimo paslaugai - 400/2400, ir administracijai - 200/2400 remonto padalinio turto vertės.

Pavyzdys B. Ataskaitinio laikotarpio metu pasirenkamas mėnesio trukmės laikotarpis (vasario mėn.), kurio metu remonto funkcijos darbuotojai įvertina laiko paskirstymą: pildo darbo

laiko apskaitos žiniaraščius arba atlieka apklausas mėnesio pabaigoje. Užpildytą informaciją peržiūri, koreguoja padalinio vadovas. Vasario mėn. remonto funkcijos darbuotojai dirbo 200 valandų, iš kurių 150 priskyrė šilumos gamybos įrenginiams aptarnauti, 33 - perdavimo tinklo remontui, 17 - administracijos pastatui tvarkyti. Atitinkamai šilumos gamybos paslaugai bus priskirta 150/200 remonto padalinio turto vertės, šilumos perdavimo paslaugai - 33/200, ir administracijai - 67/200 remonto padalinio turto vertės.

Renkantis tarp šių būdų, būtina įvertinti praktines galimybes surinkti informaciją apie paskirstymo kriterijų skaitines reikšmes ir įvertinti su tuo susijusius kaštus bei naudą, pvz., periodinis paskirstymo kriterijų reikšmių nustatymo būdas stabiliems, nusistovėjusiems procesams (veikloms) gali teikti pakankamai tikslų rezultatą su ženkliai mažesniais kaštais nei nuolat kaupiant informaciją apie faktines paskirstymo kriterijų reikšmes (pvz., darbuotojų laiką), tačiau toks būdas negali būti taikomas dinamiškiems, nuolat kintantiems procesams (veikloms).

Abiem atvejais Ūkio subjektas privalo užtikrinti galimybę Reguluojančiajai institucijai bei auditoriui (audito įmonei) įvertinti naudojamų paskirstymo kriterijų reikšmių pagrįstumą, teisingumą bei tikrumą.

Ūkio subjektas RAS apraše pateikia informaciją apie naudojamus sąnaudų centrus, jiems priskirtus paskirstymo kriterijus ir paskirstymo kriterijų skaitinių reikšmių apskaičiavimo periodiškumą ir tvarką.

Ūkio subjektas, teikdamas RVA, teikia ir paskirstymo kriterijų sąrašą, kuriame turi būti nurodyta kiekvieno paskirstymo kriterijaus taikymo sritis (kokiam (-iems) objektui (-ams) (sąnaudoms, pajamoms ar ilgalaikiam turtui) paskirstyti konkretus sąnaudų paskirstymo kriterijus yra taikomas), jo vertė, vertės priskyrimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemų atitinkamiems verslo vienetams ir paslaugoms (produktams). Tuo atveju, kai netiesioginių sąnaudų paskirstymas vykdomas per tarpinius sąnaudų centrus, Ūkio subjektas privalo nurodyti, kokiais vidaus veiklų grupei ir vidaus veiklai yra taikomas atitinkamas kriterijus.

4.2.4. Turto verčių paskirstymas paslaugoms

Kiekvienam sąnaudų centrui priskirta turto vertė paskirstoma paslaugoms (produktams) proporcingai pagal joms priskirtą paskirstymo kriterijaus reikšmę.

Pavyzdys. Įmonės A staklės (vertė laikotarpio pabaigoje - 10.000 Eur) ir suvirinimo aparatas (2.500 Eur) priskirti Remonto funkcijai. Remonto funkcija aptarnauja Šilumos gamybos paslaugą (Šilumos gamybos VV) ir Perdavimo (Perdavimo VV) paslaugas. Remonto funkcijos turto paskirstymui naudojamas paskirstymo kriterijus - darbuotojų darbo valandos. Per ataskaitinį laikotarpį Remonto funkcijos darbuotojai dirbo 1.000 val., iš jų 750 - aptarnaudami šilumos gamybos paslaugą, 250 - šilumos perdavimo paslaugą.

Turto vertė $10.000 + 2.500 = 12.500$ Eur paskirstoma paslaugoms tokia tvarka:

- Šilumos gamybos paslaugai: $12.500 \div 1.000 \times 750 = 9.375$ Eur
- Šilumos perdavimo paslaugai: $12.500 \div 1.000 \times 250 = 3.125$ Eur

4.3. Bendrajai veiklai priskirtų turto verčių paskirstymas

Atlikus tiesioginį ir netiesioginį paskirstymą, Ūkio subjektas bendram veiklos užtikrinimui (administracijai) naudojamo turto vertę paskirsto paslaugoms (produktams) pagal nusistatytą ilgalaikio turto paskirstymo kriterijų.

Svarbu. Bendram veiklos užtikrinimui (administracijai) naudojamo turto vertė turi būti paskirstoma visoms Ūkio subjekto vykdomoms paslaugoms (produktams).

4.4. Turto paskirstymo apribojimai

Ūkio subjektui, vykdančiam ilgalaikio turto paskirstymą paslaugoms (produktams) ir verslo vienetams, draudžiama reguliuojamų kainų verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskirti:

- plėtos darbų vertę, iki ilgalaikio turto vienetų, kurių formavimui buvo atliekami plėtos darbai, eksploatacijos pradžios;
- prestižo vertę;
- investicinio turto vertę;
- finansinio turto vertę;
- atidėtojo pelno mokesčio turto vertę;
- tyrimų, studijų ir panašaus pobūdžio nematerialaus turto vertę;
- šilumos generavimo įrenginių (įskaitant ir dūmų ekonomizerius) vertę, kurių galia viršija 70 proc. maksimalaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos poreikio ir šilumos poreikio piko pajėgumų ir šilumos rezervinės galios pajėgumų poreikį, kurių nustatymas reglamentuojamas Šilumos gamybos ir (ar) supirkimo tvarkos ir sąlygų apraše, išskyrus atvejus, kai rezervinės galios ribojimas neužtikrintų būtinųjų sąnaudų saugiam ir patikimam šilumos tiekimui;
- eksploatuojamo išsinuomoto, panaudos ar panašiais pagrindais gauto ilgalaikio turto vertes, išskyrus Aprašo 26 punkte nurodytą atvejį;
- ilgalaikio turto (ar jo dalies), sukurto įvykdžius investicinius projektus, teisės aktų nustatyta tvarka nesuderintus su atitinkamos savivaldybės taryba ir (arba) Taryba, vertę;
- nebaigtos statybos vertę, nenaudojamų, likviduotų, nurašytų, laikinai nenaudojamų (užkonservuotų), esančių atsargose ilgalaikio turto vienetų vertę bei išnuomoto, išskyrus Aprašo 22 punkte nurodytą atvejį, ar panaudos teisėmis perduoto turto vertę;
- ilgalaikio turto vertės pokytį, susijusį su ilgalaikio turto perkainojimu;
- ilgalaikio turto vienetų ar jų vertės dalį, sukurtą vartotojų ir nepriklausomų šilumos gamintojų lėšomis, prijungiant juos prie tinklų;
- ilgalaikio turto vienetų vertės dalį, sukurtą už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, taip pat sukurtą už dotacijų, subsidijų, apyvartinių taršos leidimų teigiamo prekybos rezultato lėšas ir joms prilygintas lėšas;
- nebenaudojamo ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies likutinę vertę po įgyvendintų investicijų, skirtų to ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies atstatymui (rekonstrukcijai) ar modernizavimui, išskyrus atvejus, kai savivaldybės taryba ir (arba) Taryba priima atskirą sprendimą dėl tokio ilgalaikio turto likutinės vertės pripažinimo ekonomiškai pagrįsta investicijų derinimo metu.
- kito ilgalaikio turto vertę, kuris nėra būtinas reguliuojamai veiklai vykdyti.

Draudžiamų paskirstyti turto vienetų vertę Ūkio subjektas nurodo Aprašo 2 priedo „Ataskaitinio laikotarpio pradžia“ dalyje stulpeliuose (j) – (n), (p) ir (q), „Per ataskaitinį laikotarpį“ dalyje stulpeliuose (x) – (ab), (ad) ir (ae) ir „Ataskaitinio laikotarpio pabaigai“ dalyje stulpeliuose (an) – (ar), (at) ir (au).

4.5 Turto reguliuojamos vertės svertinio vidurkio skaičiavimas³

Ūkio subjektai, teikdami Reguliavimo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo metines atskaitas, Konsoliduotos pelno (nuostolių) atskaitos eilutėje „Verslo vieneto reguliuojamo turto

³ <https://www.vert.lt/Puslapiai/bendra/metodine-pagalba/silumos-sektorius/teisingas-ataskaitos-uzpildymas.aspx>

vertė, Eur“ turi nurodyti į atitinkamo verslo vieneto kainą įskaičiuoto reguliuojamo ilgalaikio turto vidutinę svartinę likutinę vertę.

Siekdamas nustatyti ataskaitinio laikotarpio atitinkamo verslo vieneto kainoje įskaičiuoto reguliuojamo ilgalaikio turto vidutinę svartinę likutinę vertę, ūkio subjektas kaip svartą turėtų taikyti realizuotą šilumos kiekį. Pavyzdžiui, ūkio subjektui nustatyta bazinė šilumos kaina, kurioje šilumos gamybos veiklos verslo vienete buvo įskaičiuota 1 580 tūkst. Eur reguliuojamo ilgalaikio turto likutinė vertė. Minėta reguliuojamo turto likutinė vertė galiojo iki ataskaitinio laikotarpio balandžio mėnesio pabaigos, kai ataskaitinis laikotarpis trunka nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. Nuo ataskaitinio laikotarpio gegužės mėn. buvo pradėta taikyti perskaičiuota šilumos kaina su pakitusia 1 680 tūkst. Eur šilumos gamybos veiklos verslo vieneto reguliuojama ilgalaikio turto likutine verte. Tokiu atveju reguliuojamo ilgalaikio turto vidutinė svartinė likutinė vertė turėtų būti apskaičiuojama pagal žemiau pateiktą formulę:

$$K = \frac{K_b \cdot \sum_{i=1}^n Q_{HR,i}}{\sum_{i=1}^{12} Q_{HR,i}} + \frac{K_p \cdot \sum_{i=1}^n Q_{HR,i}}{\sum_{i=1}^{12} Q_{HR,i}}$$

čia:

K – reguliuojamo ilgalaikio turto vidutinė svartinė likutinė vertė;

K_b – bazinėje šilumos kainoje įskaičiuota reguliuojamo turto likutinė vertė;

K_p – perskaičiuotoje šilumos kainoje įskaičiuota reguliuojamo turto likutinė vertė;

Q_{HR,i} – ataskaitinio laikotarpio *i*-tojo mėnesio realizuotas šilumos kiekis;

n – mėnesių skaičius.

Aparto pavyzdžio atveju bazinėje kainoje įskaičiuotai reguliuojamo ilgalaikio turto likutinei vertei (1 580 tūkst. Eur) taikomas ataskaitinio laikotarpio 4 mėnesių realizuotas šilumos kiekis 23 900 MWh (nuo sausio 1 d. iki balandžio mėnesio pabaigos), o perskaičiuotai reguliuojamo ilgalaikio turto likutinei vertei (1 680 tūkst. Eur) – likusių 8 mėnesių realizuotas šilumos kiekis 28 900 MWh. Pagal pateiktą pavyzdį šilumos gamybos veiklos verslo vienete reguliuojamo ilgalaikio turto vidutinė svartinė likutinė vertė apskaičiuojama taip:

$$K = \frac{1580 \cdot 23900}{52800} + \frac{1680 \cdot 28900}{52800} = 715,19 + 919,55 = 1634,74 \text{ tūkst. Eur}$$

Šie skaičiavimai atliekami atskirai šilumos gamybos ir šilumos perdavimo verslo vienetams. Karšto vandens tiekimo ir mažmeninio aptarnavimo veiklų verslo vienetuose reikėtų nurodyti į atitinkamo verslo vieneto kainą įskaičiuotas vidutines svartines būtinašias sąnaudas. Vidutinės svartinės būtinosios sąnaudos skaičiuojamos tokiu pat principu kaip ir reguliuojamo ilgalaikio turto vidutinė svartinė likutinė vertė (žr. į aukščiau pateiktą pavyzdį). Kituose verslo vienetuose (Tarybos nereguliuojamuose verslo vienetuose) veikloje naudojamo ilgalaikio turto apimčių vertinimo būdas nesikeičia nuo ankstesnių laikotarpių.

5. PERSONALO PASKIRSTYMAS PASLAUGOMS (PRODUKTAMS)

Tikslas	Priskirti darbuotojus paslaugoms (produktams).
Rezultatas	-
Reglamentavimas	-

Personalo priskyrimas paslaugoms (produktams) yra rekomenduojamas žingsnis atsižvelgiant į darbo užmokesčio sąnaudų reikšmingumą ir siekiant kuo tikslesnio bei objektyvesnio šių sąnaudų paskirstymo paslaugoms (produktams).

Ūkio subjektas kiekvieną darbuotoją pagal jo atliekamas funkcijas priskiria šia tvarka:

- Darbuotojai, kurie dalyvauja teikiant vieną paslaugą (produktą) vienoje CŠT sistemoje, priskiriami tai paslaugai tiesiogiai;
- Darbuotojai, kurie dalyvauja teikiant kelias paslaugas (produktus) arba dalyvauja veikloje, susijusioje su paslaugų (produktų) teikimu netiesiogiai (pvz., gedimų šalinimas, klientų aptarnavimas, transporto valdymas ir kt. aptarnaujančios veiklos), gali būti paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) iš karto, naudojant sąnaudų paskirstymo kriterijus arba per tarpinius sąnaudų centrus toms paslaugoms (produktams), kurios netiesiogiai bendrai lėmė tų sąnaudų atsiradimą (susiformavimą).
- Darbuotojai, kurie nepatenka į anksčiau aprašytas kategorijas ir kurie dalyvauja bendro veiklos užtikrinimo (administracijos) veikloje, priskiriami paslaugoms (produktams) proporcingai, atitinkamai paslaugai (produktui) priskirtai pastoviųjų tiesioginių ir netiesioginių sąnaudų sumos daliai.

Toliau personalo priskyrimas konkrečioms paslaugoms (produktams) atliekamas analogiškai turto vertės paskirstymo procesui (žr. Rekomendacijų 4 punktą).

Vykdam netiesioginį personalo priskyrimą paslaugoms (produktams), rekomenduojama naudoti tuos pačius paskirstymo centrus kaip ir skirstant turto vertes. Rekomenduojamas paskirstymo kriterijus - sąnaudų centro darbuotojų darbo laikas, skirtas kiekvienai paslaugai (produktui) aptarnauti.

6. SĄNAUDŲ PASKIRSTYMAS PASLAUGOMS (PRODUKTAMS)

6.1. Sąnaudų priskyrimas kategorijoms

Tikslas	Priskirti sąnaudas kategorijoms.
Rezultatas	<ul style="list-style-type: none">• Nustatytas sąnaudų paskirstymo būdas, užpildytas Aprašo 5 priedas;• Identifikuotos nepaskirstomosios sąnaudos.
Reglamentavimas	Aprašo 31, 32 punktai.

Ūkio subjektas pagal grupes ir pogrupius paskirstytas sąnaudas (žr. Rekomendacijų 2 punktą) priskiria sąnaudų kategorijoms šia tvarka:

- **Tiesioginių sąnaudų kategorija.** Sąnaudos, patirtos teikiant vieną paslaugą vienoje CŠT sistemoje arba kurių atsiradimą (susiformavimą) ir apimtį lemia konkreti paslauga (produktas) ir jos apimtis ataskaitiniu laikotarpiu, priskiriamos tiesioginių sąnaudų kategorijai ir priskiriamos paslaugoms (produktams) tiesiogiai (žr. Rekomendacijų 6.2 papunktį).

- **Netiesioginių sąnaudų kategorija.** Sąnaudos, patirtos teikiant vieną paslaugą (produktą) keliose CŠT sistemose, teikiant kelias paslaugas (produktus) arba patirtos veikloje, susijusioje su paslaugų (produktų) teikimu netiesiogiai (pvz., gedimų šalinimas, klientų aptarnavimas, transporto valdymas ir kt. aptarnaujančios veiklos), priskiriamos netiesioginių sąnaudų kategorijai ir paskirstomos paslaugoms (produktams) iš karto, naudojant sąnaudų paskirstymo kriterijus, objektyviausiai atspindinčius priežastinių sąnaudų formavimosi ryšį, arba per tarpinius sąnaudų centrus toms paslaugoms (produktams), jų grupėms, verslo vienetams, kurios netiesiogiai bendrai lėmė tų sąnaudų atsiradimą (susiformavimą) (žr. Rekomendacijų 6.3 papunktį).

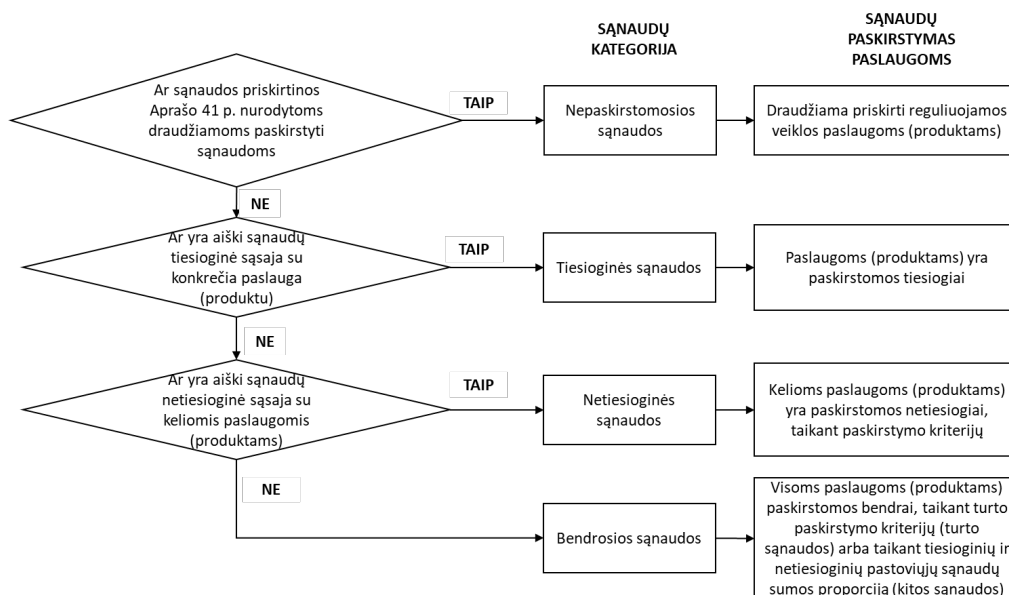
- **Bendrųjų sąnaudų kategorija.** Sąnaudos, nepatenkančios į anksčiau aprašytas kategorijas ir skirtos bendram veiklos užtikrinimui (administracinei veiklai), t. y. sąnaudos, kurių negalima susieti su paslaugomis (produktais) nei tiesiogiai, nei netiesiogiai, tačiau jų atsiradimą lėmė poreikis užtikrinti organizacinės veiklos nepertraukiamumą, saugumą, stabilumą (pvz., buhalterinės apskaitos veikla, sekretoriaus, ūkio skyriaus veikla ir pan.), priskiriamos bendrųjų sąnaudų kategorijai ir paskirstomos verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) proporcingai (išskyrus nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas) atitinkamam verslo vienetui ir konkrečiai paslaugai (produktui) priskirtai pastoviųjų tiesioginių ir netiesioginių sąnaudų sumos daliai. Ilgalaikio turto, skirto bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos atitinkamiems verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskiriamos Aprašo 24 punkte nustatyta ilgalaikio turto paskirstymo tvarka. (žr. Rekomendacijų 6.6 papunktį).

Bendrosioms sąnaudoms turi būti priskirta kaip galima mažiau sąnaudų.

- **Nepaskirstomųjų sąnaudų kategorija.** Šiai kategorijai priskiriamos sąnaudos, nurodytos Aprašo 41.1 - 41.23 papunkčiuose ir buhalterinės apskaitos duomenų perkėlimo metu priskirtos šioms sąnaudų grupėms:

Paskirstymo proceso schema pateikiama paveiksle žemiau:

Pav. 2. Sąnaudų paskirstymo procesas

6.2. Tiesioginių sąnaudų paskirstymas paslaugoms (produktams)

Tikslas	Paskirstyti paslaugoms tiesiogines sąnaudas.
Rezultatas	Užpildytas Aprašo 6 priedas.
Reglamentavimas	Aprašo 33 punktas.

Ūkio subjektas iš kiekvieno sąnaudų pogrupio tiesiogiai paslaugoms (produktams) priskiria sąnaudas, patirtas teikiant vieną paslaugą vienoje CŠT sistemoje.

Pavyzdys. Įmonės A personalo sąnaudos sudaro 380.000 Eur, iš jų 200.000 Eur - katilinės darbuotojų darbo užmokesčio sąnaudos, 100.000 Eur - perdavimo tinklą prižiūrinčių darbuotojų darbo užmokesčio sąnaudos ir 80.000 Eur - klientus aptarnaujančių darbuotojų sąnaudos. Visi darbuotojai dalyvauja (ir yra priskirti) teikiant tik vieną paslaugą. Atitinkamai jų darbo užmokesčio sąnaudos priskiriamos paslaugoms tiesiogiai:

- Šilumos gamybos paslaugai: 200.000 Eur;
- Šilumos perdavimo paslaugai: 100.000 Eur;
- Mažmeninio aptarnavimo paslaugai: 80.000 Eur.

6.3. Netiesioginių sąnaudų paskirstymas paslaugoms

Tikslas	Paskirstyti paslaugoms netiesiogines sąnaudas.
Rezultatas	Užpildyti Aprašo 7 ir 8 priedai.
Reglamentavimas	Aprašo 34-36 punktai.

Ūkio subjektas sąnaudas, patirtas teikiant kelias paslaugas (produktus) arba patirtas veikloje, susijusioje su paslaugų teikimu netiesiogiai, paskirsto paslaugoms, naudodamas tarpinius paskirstymo centrus, toliau nurodyta tvarka:

- Paskirstymo centrų nustatymas (procedūra analogiška aprašyti Rekomendacijų 4.2.1 papunktyje);
- Paskirstymo kriterijų nustatymas (procedūra analogiška aprašyti Rekomendacijų 4.2.2 papunktyje);
- Paskirstymo kriterijų reikšmių nustatymas (procedūra analogiška aprašyti Rekomendacijų 4.2.3 papunktyje).

6.3.1. Paskirstymo centrų nustatymas

Paskirstymo centro paskirtis - sukaupti homogeniškas pagal panaudojimo paskirtį sąnaudas, kurių atsiradimą (susiformavimą) paskirstymo centras netiesiogiai bendrai nulėmė, kad vėliau būtų galima visas konkrečiam paskirstymo centrui priskirtas sąnaudas paskirstyti paslaugoms (produktams).

Pavyzdys. Gedimų šalinimo veiklas įmonėje vykdo remonto padalinys, aptarnaujantis padalinius tiesiogiai teikiančius šilumos gamybos ir šilumos perdavimo paslaugas. Visos remonto padalinio patirtos sąnaudos priskiriamos „gedimų šalinimo“ paskirstymo centrui. Vėliau, šiam paskirstymo centrui priskirtos sąnaudos bus paskirstytos šilumos gamybos ir šilumos perdavimo paslaugoms, pagal ataskaitinio laikotarpio remonto padalinio darbuotojų darbo laiko, skirto šilumos gamybos ir šilumos perdavimo gedimų šalinimams, proporciją.

Ūkio subjektas atskirai vertina visų sąnaudų pogrupių sąnaudų atsiradimo (susiformavimo) priežastis ir nustato tarpinį paskirstymo centrą, kuris bus naudojamas tų sąnaudų paskirstymui paslaugoms (produktams). Paskirstymo centras pasirenkamas iš Aprašo 34 punkte numatytų paskirstymo centrų:

Esant poreikiui, kiekvienas iš anksčiau išvardytų paskirstymo centrų (veiklų grupių) gali būti skaidomas į vidinius paskirstymo centrus, pvz., Atsiskaitymų ir apskaitos veiklos grupėje išskiriant Sąskaitų išrašymo ir derinimo ir Skolų derinimo ir išieškojimo vidaus veiklų grupes (Aprašo 34 punktas). Toks detalizavimas rekomenduojamas tuo atveju, kai:

- paskirstymo centrui priskiriamas veiklas atlieka atskiri įmonės struktūriniai padaliniai; ir (arba)
- yra poreikis tam pačiam paskirstymo centrui priskirtas sąnaudas skirstyti paslaugoms (produktams), naudojant skirtingus paskirstymo kriterijus.

Pavyzdys. Įmonėje infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklas atlieka trys padaliniai: Automatikos skyrius, Elektrotechnikos skyrius ir Statinių priežiūros skyrius. Tokiu atveju rekomenduojama detalizuoti Infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos paskirstymo centrą sukuriant tris vidines veiklų grupes kiekvienam padaliniui. Atitinkamai kiekvienam padaliniui nustatomas atskiras paskirstymo kriterijus.

6.3.2. Paskirstymo kriterijų nustatymas

Ūkio subjektas kiekvienam paskirstymo centrui nustato paskirstymo kriterijus, kurių pagalba sąnaudos bus paskirstytos paslaugoms. Nustatant sąnaudų paskirstymo kriterijus siekiama, kad kriterijus kuo tiksliau atspindėtų priežastingumo ryšį tarp paslaugos ir tai paslaugai teikti netiesiogiai patirtų sąnaudų.

Pavyzdys. Personalo valdymo paskirstymo centrui priskirtos sąnaudos gali būti skirstomos atsižvelgiant į šios veiklų grupės aptarnaujamoms paslaugoms (produktams) priskirtų pareigybių skaičių, t. y. kuo daugiau pareigybių priskirta konkrečiai paslaugai (produktui), tuo daugiau resursų, įskaitant sąnaudas, turi būti skiriama šiai paslaugai (produktui) aptarnauti.

Svarbu: nustatant kriterijus būtina įvertinti praktines galimybes surinkti informaciją apie kriterijų skaitines reikšmes ir įvertinti su tuo susijusius kaštus bei naudą.

Lentelėje Nr. 3 pateikiami rekomenduojami kriterijai pagal kiekvieną Apraše numatytą paskirstymo centrą. Ūkio subjektas gali taikyti vieną iš rekomenduojamų arba savo pasirinktą ekonomine, technine logika pagrįstą paskirstymo kriterijų.

6.4. Bendrajai veiklai priskirtų sąnaudų paskirstymas

Atlikus tiesioginį ir netiesioginį paskirstymą, ūkio subjektas bendram veiklos užtikrinimui (administracijai) patirtas sąnaudas paskirsto paslaugoms pagal Aprašo 37 punkte nustatytą paskirstymo kriterijų. Tai yra, bendrosios sąnaudos, išskyrus nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas, kurioms ūkio subjektas, vadovaudamasis priežastingumo principu, turi priskirti kaip galima mažiau sąnaudų, paskirstomas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) proporcingai atitinkamam verslo vienetui ir konkrečiai paslaugai (produktui) priskirtai pastoviųjų tiesioginių ir netiesioginių sąnaudų sumos daliai. Ilgalaikio turto, skirto bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos atitinkamiems verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskiriamos Aprašo 24 punkte nustatyta ilgalaikio turto paskirstymo tvarka.

Svarbu. Bendram veiklos užtikrinimui (administracijai) patirtos sąnaudos turi būti paskirstomos visoms Ūkio subjekto vykdomoms paslaugoms.

II Skyrius
PAJAMŲ NUSTATYMAS IR PASKIRSTYMAS VERSLO VIENETAMS IR PASLAUGOMS (PRODUKTAMS)

7. PAJAMŲ PASKIRSTYMAS VERSLO VIENETAMS

Tikslas	Paskirstyti pajamas verslo vienetams, teikiantiems atitinkamas paslaugas (produktus).
Rezultatas	Užpildytos Aprašo 1 priedo „Pajamos“ eilučių grupės eilutės.
Reglamentavimas	Aprašo 20-23 punktai.

Pačiu bendriausiu atveju verslo vieneto (paslaugos) pajamas sudaro:

- a. Pajamos už realizuotą paslaugą (žiūr. lentelę);
- b. Pajamų dalis už išnuomotą reguliuojamos veiklos turtą;
- c. Pajamų dalis už šilumos balansavimo paslaugą (tik šilumos perdavimo verslo vienetė);
- d. Pajamų, susidariusių dėl biržoje perkamų dujų (tik šilumos gamybos verslo vienetas) ir elektros energijos balansavimo, dalis;
- e. Pajamų koregavimas dėl ataskaitiniu laikotarpiu nepadengtų sąnaudų („Koregavimas dėl kuro kainų pasikeitimo ir kitų priežasčių (ataskaitinis laikotarpis)“);
- f. Pajamų koregavimas dėl praėjusių laikotarpių nepadengtų sąnaudų („Koregavimas dėl kuro kainų pasikeitimo ir kitų priežasčių (praėję laikotarpiai)“).
- g. Kitos pajamos.

Verslo vieneto (paslaugų) pajamos apskaičiuojamos sumuojant atitinkamas a-g punktuose nurodytas verslo vieneto (paslaugos) pajamas.

Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio pajamas paskirsto tiesiogiai arba netiesiogiai verslo vienetams ir paslaugoms, remdamasis atsiskaitymų su klientais sistemos įrašais ir buhalterinės apskaitos informacija. Pradžioje ūkio subjektas paskirsto pajamas pagal valdomas sistemas, jei taikomas reikalavimas apskaitą tvarkyti ir sąskaitas paskirstyti pagal CŠT sistemas. Toliau pajamos paskirstomos tiesiogiai arba netiesiogiai, taikant paskirstymo kriterijus.

Pasitaiko atvejų, kai šilumos tiekėjai karšto vandens tiekimo veiklos verslo vienetė įtraukia dalį šilumos tiekimo veiklos pajamų, gaunamų už šilumą karštam vandeniui pašildyti ir šilumą karšto vandens temperatūrai palaikyti. Pagal Apraše įtvirtintą priežastingumo principą, minėtos pajamos turėtų būti atvaizduojamos prie šilumos tiekimo veiklos pajamų⁴.

Palūkanų šilumos pirkėjams ir vartotojų delspinigių pajamas Metiniame atskaitų rinkinyje reikėtų priskirti nereguliuojamos veiklos verslo vienetui.⁵ Atkreiptinas dėmesys, kad palūkanų šilumos pirkėjams ir vartotojų delspinigių pajamas priskiriant Tarybos reguliuojamiems verslo vienetams ir (ar) paslaugoms būtų nekorektiškai apskaičiuojamas ataskaitinio laikotarpio

⁴ Tarybos 2016 m. gruodžio 23 d. raštas Nr. R2-(EA)-3315

⁵ Tarybos 2018 m. birželio 6 d. raštas Nr. R2-(EA)-1372

šilumos tiekimo veiklos rezultatas ir dėl to būtų nekorektiškai nustatoma paskutinių dvejų metų Ūkio subjekto faktinės ir Tarybos nustatytos investicijų gražos neatitiktis.

Lentelė 4. Realizacijos pajamų apskaičiavimas

Verslo vienetas	Paslauga (produktas)	Realizacijos pajamų apskaičiavimas
Šilumos gamybos	Šilumos (produkto) gamyba	Parduotas šilumos kiekis, už kurį mokama vienanarė šilumos kaina \times vienanarė šilumos (produkto) kaina, ct/kWh* + parduotas šilumos kiekis, už kurį mokama dvinarė kaina \times dvinarės šilumos (produkto) kainos kintamoji dedamoji, ct/kWh* + šilumos galios kiekis, kuriam taikoma dvinarė kaina \times dvinarės šilumos (produkto) kainos pastovioji dedamoji, Eur/mėn./kW
	Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimas	Tik CŠT sistemose kur NŠG veikia: Atskiriama iš gautų pajamų, priklausomai nuo priskirtų įrenginių panaudojimo šilumos gamybai.
Šilumos perdavimo	Šilumos perdavimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemos tinklais	Parduotas šilumos kiekis, už kurį mokama vienanarė šilumos kaina \times vienanarė šilumos perdavimo kaina, ct/kWh* + parduotas šilumos kiekis, už kurį mokama dvinarė kaina \times dvinarės šilumos perdavimo kainos kintamoji dedamoji, ct/kWh* + šilumos galios kiekis, kuriam taikoma dvinarė kaina \times dvinarės šilumos perdavimo kainos pastovioji dedamoji, Eur/mėn./kW
	Balansavimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje	Balansavimo pajamos apskaičiuotos Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvade nustatyta tvarka.
Mažmeninio aptarnavimo	Mažmeninis aptarnavimas	Parduotas šilumos kiekis, kai vartotojai moka už suvartotą šilumos kiekį \times vienanarė mažmeninio aptarnavimo kaina, ct/kWh* +

		šilumos galios kiekis, už kurį mokamas pastovus (mėnesio) užmokestis \times pastovus (mėnesio) užmokestis, Eur/mėn./kW + vartotojų skaičius, kuriam taikomas pastovus (mėnesio) užmokestis \times pastovus (mėnesio) užmokestis, Eur/mėn.
Karšto vandens tiekimo	Karšto vandens tiekimas (ruošimas ir vartotojų mažmeninis aptarnavimas)	Parduotas karšto vandens kiekis \times karšto vandens kaina, Eur/m ³ – karštam vandeniui ruošti suvartotas šilumos kiekis** \times bendra vienanarė šilumos kaina, ct/kWh
	Karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimas	Vartotojų skaičius \times atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestis vartotojui Eur/vartotojui arba atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų skaičius \times atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestis už apskaitos prietaisą Eur/apsk. pr.

* - parduotas šilumos kiekis (įskaitant karštam vandeniui ruošti ir karšto vandens temperatūrai palaikyti suvartotas šilumos kiekis) - vartotojams išrašytose sąskaitose nurodytas šilumos kiekis.

** - karštam vandeniui ruošti sunaudotas šilumos kiekis, nurodytas vartotojų sąskaitose.

8. ŠILUMOS PERDAVIMO VEIKLOS PAJAMŲ APSKAIČIAVIMAS

Tikslas	<ul style="list-style-type: none"> Perkelti buhalterinės apskaitos informaciją apie šilumos perdavimo pajamas į reguliavimo apskaitos sistemą; Teisingai apskaičiuoti šilumos perdavimo veiklos pajamas ir Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme numatytų mokesčių sąnaudas.
Rezultatas	<ul style="list-style-type: none"> Užpildytos Aprašo 5-12 priedų „Energetikos įstatyme numatytų mokesčių sąnaudos“ eilutės, „Šilumos perdavimo verslo vienetą“ stulpelis. Užpildytos Aprašo 1 priedo „Pajamos“ eilučių grupės eilutės, „Šilumos perdavimo verslo vienetą“ stulpelis.
Reglamentavimas	Aprašo 31 punktas, Aprašo 7.1 papunktis

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo (toliau – Įstatymas) 8 straipsnio 18 dalies 1 ir 3 punktais, energetikos įmonės, kurios verčiasi energijos perdavimo ir (arba) skirstymo veikla, kiekvieną ketvirtį turi pervesti Tarybai po ketvirtadalį metinės sumos, apskaičiuotos pagal praėjusių metų metines energijos perdavimo ir (ar) skirstymo veiklų pajamas, ne vėliau kaip iki kito ketvirčio pirmojo mėnesio paskutinės dienos. Įstatymo 8 straipsnio 18 dalies 1 punkte šilumos

tiekiną vykdančioms įmonėms (toliau – Ūkio subjektas) nuo 2019 m. liepos 1 d. yra nustatytas 2,19 procento tarifas nuo šilumos perdavimo veiklos pajamų.

Pačiu bendriausiu atveju šilumos perdavimo pajamas sudaro:

2. Pajamos už realizuotą šilumą (**realizacija x perdavimo kaina**⁶);
3. Pajamų dalis už išnuomotą reguliuojamos veiklos turta;
4. Pajamų dalis už šilumos balansavimo paslaugą⁷;
5. Pajamų, susidariusių dėl biržoje perkamos elektros energijos koregavimų, dalis;
6. Pajamų koregavimas dėl ataskaitiniu laikotarpiu nepadengtų sąnaudų („Koregavimas dėl kuro kainų pasikeitimo ir kitų priežasčių (ataskaitinis laikotarpis)“);
7. Pajamų koregavimas dėl praėjusių laikotarpių nepadengtų sąnaudų („Koregavimas dėl kuro kainų pasikeitimo ir kitų priežasčių (praėję laikotarpiai)“).

Įstatymo 8 straipsnio 18 dalies 1 punkte nustatyto mokesčio bazė apskaičiuojama **sumuojant šilumos perdavimo verslo vieneto pajamas už realizuotą šilumą (realizacija x perdavimo kaina), pajamų dalį už išnuomotą reguliuojamos veiklos turta, pajamų dalį už šilumos balansavimo paslaugą ir kitus pajamų koregavimus (atliekamus ataskaitinio laikotarpio už ataskaitinį ir praėjusius laikotarpius).**

III Skyrius TURTO, PAJAMŲ IR SĄNAUDŲ NUSTATYMAS IR PASKIRSTYMAS SPECIFINIAIS ATVEJ AIS

9. APYVARTINIŲ TARŠOS LEIDIMŲ (ATL) PREKYBOS REZULTATŲ APSKAITA⁸

Tikslas	Perkelti buhalterinės apskaitos informaciją apie ATL pirkimo sąnaudas ir pardavimo pajamas į reguliavimo apskaitos sistemą.
Rezultatas	<ul style="list-style-type: none"> • Užpildytos Aprašo 5-11 priedų „Apyvartinių taršos leidimų įsigijimo sąnaudos“ eilutė, „Šilumos gamybos verslo vienetas“ ir „Prekybos ATL verslo vienetas“ stulpelis. • Užpildyta Aprašo 1 priedo „Kitos pajamos (nurodyti)“ eilutė ir „Prekybos ATL verslo vienetas“ stulpelis.
Reglamentavimas	Aprašo 11, 42 ir 43 punktai

⁶ Parduotas šilumos kiekis, už kurį mokama vienanarė šilumos kaina × vienanarė šilumos perdavimo kaina, ct/kWh* + parduotas šilumos kiekis, už kurį mokama dvinarė kaina × dvinarės šilumos perdavimo kainos kintamoji dedamoji, ct/kWh*+ šilumos galios kiekis, kuriam taikoma dvinarė kaina × dvinarės šilumos perdavimo kainos pastovioji dedamoji, Eur/mėn./kW.

* - parduotas šilumos kiekis (įskaitant karštam vandeniui ruošti ir karšto vandens temperatūrai palaikyti suvartotas šilumos kiekis) - vartotojams išrašytose sąskaitose nurodytas šilumos kiekis.

⁷ Balansavimo pajamos apskaičiuojamos Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvade (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c5d33a60a0ef11e49dedcf791a151bf8/hYNPSWDwmF?jfwid=q8i88mixy>) nustatyta tvarka ir paskirstomos verslo vienetais ir paslaugoms Apraše nustatyta tvarka.

⁸ Parengta pagal Tarybos 2019-05-09 d. raštą Nr. R2-(EA)-985

9.1 Prekybos ATL rezultatas

Ūkio subjektas ATL įsigijimo sąnaudas patiria pirkdamas ATL, būtinus šilumos gamybai vykdyti (sąnaudos priskiriamos **šilumos gamybos verslo vieneto sąnaudoms**), arba pirkdamas ATL, kuriuos planuoja vėliau parduoti (sąnaudos priskiriamos **prekybos ATL verslo vieneto sąnaudoms**). ATL įsigijimo sąnaudų grupę Aprašo prieduose sudaro ATL įsigijimo ir kitų, su ATL įsigijimu susijusių (apyvartinių taršos leidimų administravimo, CO₂ audito ir pan.), sąnaudų pogrupių suma.

Pajamų ir sąnaudų, priskirtų **Prekybos ATL verslo vienetai** (pagal Aprašo 11 punkto nuostatas), skirtumas ir yra **prekybos ATL rezultatas** (Prekybos ATL veiklos rezultatas).

Pavyzdžiui, ataskaitiniu laikotarpiu ūkio subjektas patyrė 25 tūkst. Eur ATL įsigijimo sąnaudų ir gavo 50 tūkst. Eur prekybos ATL pajamų. **Ūkio subjektas 50 tūkst. Eur prekybos ATL pajamų iškart priskiria Prekybos ATL verslo vienetai**, o 25 tūkst. Eur ATL įsigijimo sąnaudų turi paskirstyti tarp Šilumos gamybos verslo vieneto ir Prekybos ATL verslo vieneto (nereguliuojama veikla). Tarkime, kad pagal Aprašo 42 ir 43 punktų nuostatas (kurios išsamiai paaiškinamos Rekomendacijų 9.2 papunktyje), nustatoma, kad būtinosioms šilumos gamybos sąnaudoms galima priskirti tik 10 tūkst. Eur sąnaudų dalį. **Likusi sąnaudų dalis (15 tūkst. Eur) turi būti priskiriama Prekybos ATL verslo vienetai**. Prekybos ATL veiklos rezultatas (pelnas) Prekybos ATL verslo vienete ataskaitiniu laikotarpiu **bus 35 tūkst. Eur (50 tūkst. Eur (visos ATL pajamos) – 15 tūkst. Eur (nebūtinoji sąnaudų dalis)= 35 tūkst. Eur)**. Atliekant ūkio subjektui nustatytos investicijų gražos neatitikties vertinimą, suskaičiuotas 35 tūkst. Eur prekybos ATL pelnas (**nepriklausomai nuo to, kada buvo gauti ATL**) neturėtų būti pridodamas prie faktinės reguliuojamos veiklos investicijų gražos.

Pildant Aprašo priedus, nustatytą ATL būtinųjų įsigijimo sąnaudų dydį ūkio subjektas turėtų priskirti Šilumos gamybos verslo vienetai, o likusią ATL įsigijimo sąnaudų dalį turi priskirti Prekybos ATL verslo vienetai. Šios sąnaudos Aprašo 5-11 prieduose turi būti nurodomos „*Apyvartinių taršos leidimų įsigijimo sąnaudos*“ eilutėje ir „*Šilumos gamybos verslo vienetas*“ ir (arba) „*Prekybos ATL verslo vienetas*“ stulpeliuose. ATL pardavimo pajamos Aprašo 1 priede yra nurodomos eilutėje „*Kitos pajamos (nurodyti)*“, „*Prekybos ATL verslo vienetas*“ stulpelyje.

9.2 Būtinios sąlygos, kad šilumos gamybai skirtų ATL įsigijimo sąnaudos būtų pripažintos būtinosioms Šilumos gamybos verslo vieneto sąnaudoms ir kad ATL prekybos rezultatas būtų pripažįstamas pagrįstai didinančiu ūkio subjekto pelną ir nevertinamas reguliuojamų kainų perskaičiavimo metu.

Aprašo 42 ir 43 punktai nustato sąlygas, kurios yra būtinos tam, kad šilumos gamybai skirtų ATL įsigijimo sąnaudos būtų atskirtos ir priskirtos būtinosioms Šilumos gamybos verslo vieneto sąnaudoms ir kad ATL prekybos rezultatas (Prekybos ATL verslo vienetas) būtų pripažįstamas pagrįstai didinančiu ūkio subjekto pelną ir nevertinamas Tarybos reguliuojamų kainų perskaičiavimo metu.

ATL įsigijimo sąnaudos, kurios neatitinka Aprašo 42 ir 43 punktuose nustatytų sąlygų, turi būti priskiriamos Prekybos ATL verslo vieneto sąnaudoms.

Aprašo 42 punktas nustato bendrus reikalavimus dėl ATL įsigijimo sąnaudų priskyrimo reguliuojamų kainų paslaugų (produktų) sąnaudoms (šilumos gamybos sąnaudoms) ir dėl ATL įsigijimo sąnaudų būtinumo vertinimo.

Aprašo 43 punktas nustato papildomas sąlygas, kurios taikytinos tik ataskaitinio laikotarpio ATL pardavimo pajamoms, gautoms nuo 2009 m. liepos 23 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. Tai

reiškia, kad pvz. 2018 m. pardavus iki 2014 m. gruodžio 31 d. gautus ATL, nėra nustatytos prievolės gautas pajamas naudoti Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje numatytoms priemonėms įgyvendinti arba apyvartiniams taršos leidimams įsigyti. Tačiau nepanaudotas ankstesnių laikotarpių ATL likutis, kurį ūkio subjektas galimai pardavė 2018 m., turi būti įvertintas, vertinant 2018 m. būtinąjį ATL kiekį (t CO₂) ir 2018 m. ATL įsigijimo būtinųjų sąnaudų dydį.

Vadovaudamasis Aprašo 42 punkto nuostatomis, ūkio subjektas, vertindama ataskaitinio laikotarpio, prasidėjusio po 2014 m. gruodžio 31 d., ATL įsigijimo šilumos gamybos veiklos sąnaudų būtinumą ir būtinųjų sąnaudų dydį, turėtų įvertinti ir pagrįsti dokumentais:

9.2.1. Faktinį ATL poreikį (faktinę CO₂ emisiją) **ir faktines ATL įsigijimo sąnaudas** šilumos gamybos veiklai vykdyti **ataskaitiniu laikotarpiu;**

9.2.2. Nemokamų ATL kiekį, suteiktą ataskaitiniu laikotarpiu ūkio subjektui pagal 2013–2020 metų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. D1-295/4-175 „Dėl Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąrašo patvirtinimo“;

9.2.3. Ankstesniais laikotarpiais gautų ir iki ataskaitinio laikotarpio nepanaudotų ATL likutį;

9.2.4. ATL prekybos pajamas, gautas nuo prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos pradžios, t. y. **nuo 2009 m. liepos 23 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d.**, kurios buvo neišnaudotos Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje (straipsnio redakcija, galiojusi iki 2014 m. gruodžio 31 d.) numatytoms priemonėms įgyvendinti arba trūkstamiems apyvartiniams taršos leidimams įsigyti (Aprašo 42.2 papunktis).

Ataskaitinio laikotarpio **ATL įsigijimo būtinąsias sąnaudas** ūkio subjektas turėtų suskaičiuoti keliais etapais:

9.2.5 Suskaičiuoti ataskaitiniu laikotarpiu būtiną ATL kiekį (t CO₂). Ataskaitiniu laikotarpiu būtinąsias ATL kiekis nustatomas, iš faktinio ATL kiekio (Rekomendacijų 9.2.1 papunktis) atimant nemokamai suteiktą (Rekomendacijų 9.2.2 papunktis) ir iš ankstesnių laikotarpių likusių nepanaudotų ATL kiekį (Rekomendacijų 9.2.3 papunktis).

9.2.6. Nustatyti ataskaitinio laikotarpio būtinųjų ATL įsigijimo sąnaudų dydį. Ataskaitiniu laikotarpiu būtinųjų ATL įsigijimo sąnaudų dydis nustatomas, imant ataskaitiniu laikotarpiu būtinąsias ATL kiekiui priskirtas ATL įsigijimo sąnaudas ir mažinant **ATL prekybos pajamomis, gautomis nuo 2009 m. liepos 23 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. ir nepanaudotomis** Klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje (straipsnio redakcija, galiojusi iki 2014 m. gruodžio 31 d.) numatytoms priemonėms įgyvendinti arba trūkstamiems apyvartiniams taršos leidimams įsigyti (Rekomendacijų 9.2.4 papunktis).

Priskiriant (pagal ūkio subjekto finansinės apskaitos Didžiosios knygos įrašus) ATL įsigijimo sąnaudas suskaičiuotam būtinąjam ATL kiekiui (t CO₂), ūkio subjektas turėtų taikyti mažiausių sąnaudų principą, t. y. į būtinąsias ATL sąnaudas pirmiausia turėtų būti traukiamos už mažiausią kainą pirktų (pradedant nemokamai gautais ATL) ATL sąnaudos.

Atitinkamai, pagal priskirtų ATL įsigijimo sąnaudų proporciją (arba pagal kitą, Reguliavimo apskaitos sistemos apraše numatytą, kriterijų) priskiriamos ir kitos, su ATL įsigijimu susijusios paskirstomosios sąnaudos.

Kaip nurodyta Aprašo 61 punkte, ūkio subjektas turi būti pasirengęs per nustatytą protingą terminą, bet ne trumpesnę nei 10 darbo dienų, pateikti Tarybai su ATL susijusią ir Rekomendacijų

9.2.1 - 9.2.6 papunkčiuose nurodytą informaciją ir dokumentus, įskaitant pirminių apskaitos dokumentų kopijas, būtinus Šilumos ūkio įstatyme numatytoms reguliuojančiosios institucijos funkcijoms vykdyti.

Aprašo 42 ir 43 punktų nuostatų taikymas yra apibrėžtas Tarybos 2018 m. gruodžio 31 d. nutarimo Nr. O3E-470 „Dėl Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ (toliau – Nutarimas) 2.1 ir 2.2 papunkčiuose. Pagal Nutarimo 2.1 papunktį Aprašas įsigalioja 2019 m. sausio 1 d. ir taikomas rengiant ir teikiant 2019 metų ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis. Ūkio subjektams, kurių finansiniai metai nesutampa su kalendoriniais metais, Aprašas taikomas rengiant ir teikiant 2019–2020 ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis.

Pagal Nutarimo 2.2 papunktį, rengiant ir teikiant 2018 metų ir ankstesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis (ūkio subjektams, kurių finansiniai metai nesutampa su kalendoriniais metais, rengiant ir teikiant 2018–2019 ir ankstesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis), taikoma Šilumos kainų nustatymo metodika, patvirtinta Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (redakcija, galiojusi iki 2019 m. sausio 1 d.).

10. ELEKTROS ENERGIJOS IR DUJŲ BALANSAVIMO SĄNAUDŲ IR PAJAMŲ APSKAITA⁹

Tikslas	Perkelti buhalterinės apskaitos informaciją apie elektros ir dujų balansavimo sąnaudas ir pajamas į reguliavimo apskaitos sistemą.
Rezultatas	<ul style="list-style-type: none"> Užpildytos Aprašo 5-11 priedų „Kitos sąnaudos, susijusios su elektros energijos TR įsigijimu (nurodyti)“ ir „Kitos sąnaudos, susijusios su kuro įsigijimu (nurodyti)“ eilutės. Užpildyta Aprašo 1 priedo „Kitos pajamos (nurodyti)“ eilutė.
Reglamentavimas	Aprašo 7.1 papunktis ir Aprašo 31 punktas

Ūkio subjektui užsakant gamtines dujas šilumos ir (ar) elektros energijos gamybai, susidaro gamtinių dujų neatitikimas tarp nupirkto ir sunaudoto gamtinių dujų kiekio (disbalansas) ir apskaitos paklaidų. Todėl ūkio subjektas gauna balansavimo pajamas už parduotas gamtines dujas ir patiria balansavimo sąnaudas už pirktas gamtines dujas.

Ūkio subjektas elektros energiją gamina savo gamybos šaltiniuose ir perka Energijos išteklių biržoje. Elektros energijos pirkimai Energijos išteklių biržoje vykdomi kasdien valandos tikslumu, todėl mėnesio pabaigoje susidaro elektros energijos neatitikimas tarp užsakyto ir faktiškai sunaudoto elektros energijos kiekio (disbalansas). Tokiu būdu ūkio subjektas gauna balansavimo pajamas ir patiria balansavimo sąnaudas.

Ūkio subjektas, paskirstydamas gamtinių dujų balansavimo pajamas ir sąnaudas, turi vadovautis Aprašo 31 punkte apibrėžta tvarka ir Aprašo 7.1 papunktyje apibrėžtu priežastingumo principu – gamtinių dujų balansavimo pajamas ir sąnaudas ūkio subjektas turi paskirstyti (tiesiogiai

⁹ Parengta pagal Tarybos 2019-08-29 d. raštą Nr. R2-(EA)-1942

arba netiesiogiai) verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) atitinkamai pagal veiklą ar veiklas, kurios nulėmė tų pajamų uždirbimą, sąnaudų atsiradimą (susiformavimą).

Pagal Aprašo 31 punkto nuostatas, jeigu tiesioginis paskirstymas nėra galimas, ūkio subjektas privalo naudoti atitinkamus sąnaudų paskirstymo kriterijus. Nustatydamas sąnaudų paskirstymo kriterijų dydžius, ūkio subjektas turi naudoti objektyvią veiklos ir (arba) finansinę informaciją bei laikytis Aprašo 7 punkte nustatytų principų, ypač jau minėto priešastingumo principo.

Atsižvelgiant į Aprašo 7.1 papunkčio ir 31 punkto nuostatas, gamtinių dujų balansavimo pajamas ir sąnaudas ūkio subjektas turėtų tiesiogiai arba netiesiogiai paskirstyti tarp šilumos (produkto) gamybos katilinių ir elektrodinių katilinių kolektoriuose paslaugos, šilumos (produkto) gamybos kogeneracinėse jėgainėse paslaugos, šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo katilinių ir elektrodinių katilinių kolektoriuose paslaugos, šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo kogeneracinėse jėgainėse paslaugos bei tarp nereguliuojamosios veiklos verslo vienetą sudarančių paslaugų, jeigu šios paslaugos nulėmė gamtinių dujų balansavimo sąnaudų ir pajamų susidarymą.

Ūkio subjektas, paskirstydamas elektros energijos balansavimo sąnaudas ir pajamas, taip pat turi vadovautis Aprašo 31 punkte apibrėžta tvarka ir 7.1 papunktyje apibrėžtu priešastingumo principu ir elektros energijos balansavimo sąnaudas bei pajamas turėtų tiesiogiai arba netiesiogiai paskirstyti tarp visų paslaugų, kurios nulėmė elektros energijos balansavimo sąnaudų ir pajamų susidarymą.

Balansavimo sąnaudos nurodomos Aprašo 5-11 priedų „Kitos sąnaudos, susijusios su elektros energijos TR įsigijimu (nurodyti)“ (elektros energijos balansavimo sąnaudos) ir „Kitos sąnaudos, susijusios su kuro įsigijimu (nurodyti)“ (dujų balansavimo sąnaudos) eilutėse.

Dujų ir elektros balansavimo pajamos nurodomos Aprašo 1 priedo „Kitos pajamos (nurodyti)“ atskirose eilutėse.

11. KOGENERACINĖS JĖGAINĖS SĄNAUDŲ IR TURTO PASKIRSTYMAS¹⁰

Tikslas	Teisingai paskirstyti kogeneracinės jėgainės turtą ir sąnaudas.
Rezultatas	<ul style="list-style-type: none">• Teisingai užpildyti Aprašo 2, 6-12 priedai
Reglamentavimas	Aprašo 7 punktas, Aprašo 39 punktas

Aprašo 39 punkte nustatyta, kad, atlikdamas kogeneracinės jėgainės sąnaudų atskyrimą, Ūkio subjektas, laikydamasis Aprašo 7 punkte nurodytų principų, turi atlikti šią veiksmų seką: **1)** atskirti tiesiogiai galimas priskirti kogeneracinės jėgainės sąnaudas (tai yra kogeneracinės jėgainės sąnaudas, kurias galima objektyviai paskirstyti tiesiogiai paslaugoms) ir jas tiesiogiai paskirstyti Tiesioginių sąnaudų paskirstymo ataskaitoje (Aprašo 6 priedas)¹¹; **2)** Aprašo 39 punktas ir Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos, patvirtintos Komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. O3-107 (toliau – Kogeneracinių metodika) 2 punktas, kuris pakartoja Aprašo 39 punkto nuostatas, nurodo, kad Kogeneracinių metodika privaloma visiems bendrame technologiniame cikle šilumą ir elektros energiją gaminantiems, šilumos tiekėjams ir

¹⁰ Parengta pagal Tarybos 2018-03-07 d. raštą Nr. R2-(EA)-584

¹¹ Atlikdamas kogeneracinės jėgainės sąnaudų atskyrimą, Ūkio subjektas, laikydamasis Aprašo 7 punkte nurodytų principų, pirmiausia atskiria tiesiogiai galimas priskirti sąnaudas ir jas Tiesioginių sąnaudų paskirstymo ataskaitoje priskiria Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vienetui Šilumos (produkto) gamybos kogeneracinėse jėgainėse paslaugai ar Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo kogeneracinėse jėgainėse paslaugai ir (ar) Kitos reguliuojamosios veiklos verslo vienetui ar Nereguliuojamosios veiklos verslo vienetui

nepriklausomiems šilumos gamintojams, taip pat šilumos tiekėjams ir nepriklausomiems šilumos gamintojams, kai šilumos gamybos sąnaudų objektyviai išskirti negalima. Tai yra, alternatyvus šaltinis yra taikomas tik toms sąnaudoms, kurių objektyviai tiesiogiai paskirstyti negalima. Todėl tiesiogiai negalimas priskirti kogeneracinės jėgainės sąnaudas (tai yra kogeneracinės jėgainės sąnaudas, kurių objektyviai paskirstyti tiesiogiai negalima), ūkio subjektas nurodo Netiesioginių sąnaudų pagrindinių vidinių veiklų paskirstymo paslaugoms ataskaitoje (Aprašo 8 priedas)¹²; **3)** Netiesioginių sąnaudų pagrindinių vidinių veiklų paskirstymo paslaugoms ataskaitoje (Aprašo 8 priedas) esančios kogeneracinės jėgainės netiesioginės sąnaudos preliminariai paskirstomos Šilumos ir elektros energijos gamybos kogeneracinėse jėgainėse sąnaudų ataskaitoje (Aprašo 9 priedas), vadovaujantis Apraše ir Kogeneracinių metodikoje nustatyta tvarka (tai yra taikant alternatyvaus šilumos šaltinio principą)¹³; **4)** Pagal Aprašo 40 punktą, kogeneracinės jėgainės tiesioginės (Aprašo 6 priedas), netiesioginės (Aprašo 9 priedas) ir bendrosios (administracinės) (Aprašo 11 priedas) sąnaudos yra galutinai paskirstomos, įvertinant elektros, pagamintos savuose šaltiniuose, sąnaudų paskirstymą technologinėms ir savo (administracinėms) reikmėms (Aprašo 10 priedas). Galutinis kogeneracinės jėgainės sąnaudų paskirstymo rezultatas yra pateikiamas Ūkio subjekto sąnaudų paskirstymo ataskaitoje (Aprašo 12 priede).

Atkreiptinas dėmesys, kad atsižvelgiant į Aprašo 4 punkto nuostatas ir atsižvelgiant į aiškiau nurodytos sąnaudų atskyrimo sekos ketvirtą žingsnį, praktika, kai elektros gamybos įrenginio (pavyzdžiui, kogeneracinės jėgainės turbina), gaminančio elektros energiją, visa vertė ir visos sąnaudos yra paskirstomos tiesiogiai elektros gamybos veiklai, yra klaidinga, nes tokiu būdu neįvertinama, kad šio įrenginio gaminama elektros energija gali būti naudojama šilumos gamybos, šilumos perdavimo ar nereguliuojamai veiklai vykdyti.

Pažymėtina, kad toks turtas galėtų būti priskiriamas tiesiogiai elektros gamybos veiklai tik išskirtiniais atvejais – pavyzdžiui, kai kogeneracinis įrenginys nenaudojamas šilumos gamybos paslaugai teikti, o visa kogeneraciniame įrenginyje pagaminta elektros energija yra parduodama kitiems ūkio subjektams. Tačiau jeigu kogeneracinis įrenginys gamina ir šilumą, ir elektros energiją, arba gamina tik elektros energiją, bet pagaminta elektra yra panaudojama ir kitose ūkio subjekto veiklose (arba administracinėms reikmėms), tai pagal Aprašo 4 punktą, tiek tokio įrenginio (pavyzdžiui, kogeneracinės jėgainės turbina) vertė, tiek susijusios sąnaudos turi būti paskirstomos netiesiogiai pagal Aprašo 39 punktą ir čia nurodytą sąnaudų paskirstymo veiksmų seką.

Kitas išskirtinis atvejis, kai kogeneracinės jėgainės ilgalaikis turtas gali būti priskiriamas tiesiogiai, yra, kai nepriklausomas šilumos gamintojas, kuris nevykdo šilumos perdavimo veiklos, naudoja vamzdyną, kuris jungia kogeneracinį įrenginį su šilumos tiekėjo šilumos perdavimo tinklu. Tokiu atveju nepriklausomas šilumos gamintojas tokį vamzdyną gali tiesiogiai priskirti šilumos gamybos paslaugai, nes nevykdo šilumos perdavimo veiklos.

¹² Tiesiogiai negalimas priskirti sąnaudas Ūkio subjektas Netiesioginių sąnaudų pagrindinių vidinių veiklų paskirstymo paslaugoms ataskaitoje priskiria Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto Šilumos (produkto) gamybos kogeneracinėse jėgainėse paslaugai ar Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo kogeneracinėse jėgainėse paslaugai.

¹³ Šiose paslaugose nurodytas netiesiogines sąnaudas Šilumos ir elektros energijos gamybos kogeneracinėse jėgainėse sąnaudų ataskaitoje Ūkio subjektas paskirsto Šilumos veiklos verslo vieneto Šilumos gamybos kogeneracinėse jėgainėse paslaugai ar Šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo kogeneracinėse jėgainėse paslaugai ir Kitos reguliuojamosios veiklos verslo vienetai ar Nereguliuojamosios veiklos verslo vienetai pagal Aprašo 13 punktą nurodytą tvarką. Pagal Aprašo 13 punktą, jei Ūkio subjektas valdo (eksploatuoja) bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą, tokios sistemos pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria vadovaudamasis šiuo Aprašu ir Kogeneracinių metodika.

III SKYRIUS SPECIFINIŲ NEPASKIRSTOMŲJŲ SĄNAUDŲ APSKAITA

12. KOLEKTYVINĖS SUTARTIES VYKDYMO SĄNAUDŲ (IR KITŲ DRAUDŽIAMŲ PRISKIRTI REGULIUOJAMŲ KAINŲ VERSLO VIENETAMS IR PASLAUGOMS SĄNAUDŲ) APSKAITA¹⁴

Tikslas	Perkelti buhalterinės apskaitos informaciją apie kolektyvinės sutarties vykdymo sąnaudas (ir kitas draudžiamas priskirti reguliuojamų kainų verslo vienetams ir paslaugoms sąnaudas) į reguliavimo apskaitos sistemą.
Rezultatas	<ul style="list-style-type: none">• Užpildytas Aprašo 5 priedo „Nepaskirstomos sąnaudos“ stulpelis.• Aprašo 6-10, 12 priedų „Nereguliuojamosios veiklos verslo vienetas“ stulpelis.
Reglamentavimas	Aprašo 41 papunktis.

Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad šilumos ir (ar) karšto vandens kainos grindžiamos tiekėjo būtinomis (valstybės normuojamomis) šilumos ar karšto vandens ruošimo (pirkimo), perdavimo, įvadinųjų atsiskaitomųjų šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo, priežiūros ir patikros, sąskaitų (mokėjimo pranešimų) už šilumą ir (ar) karštą vandenį parengimo ir pateikimo vartotojams bei apskaitos sąnaudomis.

Būtinai kaštai suprantami kaip kaštai, kurių nepatyrusi šilumos tiekimo įmonė negalėtų saugiai ir efektyviai vykdyti reguliuojamos veiklos bei su ja susijusių teisės aktų įpareigojimų.

Apibendrinant, į Tarybos reguliuojamas šilumos tiekimo kainas gali būti traukiamos tik tos sąnaudos, kurios buvo būtinoms reguliuojamai veiklai vykdyti.

Dėl kolektyvinių sutarčių atsiradę papildomi kaštai nėra pripažįstami būtinosiomis sąnaudomis, tačiau tai nereiškia, kad tokios sutartys negali būti sudaromos. Sutarties vykdymo sąnaudas, viršijančias Lietuvos Respublikos darbo kodekse numatytas privalomas išmokas, reguliuojamą veiklą vykdančios įmonės gali finansuoti iš Tarybos nustatytos reguliuojamos veiklos investicijų grąžos (normatyvinio pelno) arba iš nereguliuojamos veiklos pajamų.

Jeigu ūkio subjektas nusprendžia finansuoti iš Tarybos nustatytos reguliuojamos veiklos investicijų grąžos (normatyvinio pelno) - perkeliant šių sąnaudų įrašus į reguliavimo apskaitos sistemą, jos yra nurodomos Aprašo 5 priedo „Nepaskirstomos sąnaudos“ stulpelyje.

Jeigu ūkio subjektas tokias sąnaudas finansuoja iš nereguliuojamos veiklos pajamų ir apskaito nereguliuojamos veiklos verslo vienetą – tokios sąnaudos Aprašo 5 priede nurodomos „Tiesioginės sąnaudos“ arba „Netiesioginės sąnaudos“ stulpeliuose ir, visa apimtimi, nurodomos Aprašo 6-10 priedų ir 12 priedo „Nereguliuojamosios veiklos verslo vienetas“ stulpelyje.

Tokių sąnaudų priskirti Aprašo 5 priedo stulpeliui „Bendrosios sąnaudos“ negalima, tokių sąnaudų negalima nurodyti ir Aprašo 11 priede.

Atkreiptinas dėmesys, kad abu buhalterinių įrašų perkėlimo į reguliavimo apskaitos sistemą būdai galioja ir visoms Aprašo 41 punkte išvardintoms, draudžiamoms priskirti reguliuojamų kainų verslo vienetams ir paslaugoms, sąnaudų grupėms.

¹⁴ Parengta pagal Tarybos 2018-03-07 d. raštą Nr. R2-(EA)-584